

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:	
Egész évre	6 frt — kr.
Negyedévre	1 > 50 >
Helyben na. noz. nordva:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 frt — kr.
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 > 50 >

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáca u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaszolgáltatására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, május 29.

Autonómiai választások.

Habár a hercegprímásnak és a főpapikarnak a kongresszusi választásokat elrendelő és arra utasításokat adó magas főpásztori levele még nem jelent meg, mégis helyén valónak tartjuk a szervezőgyűlés megalakulásának esélyeivel már most foglalkozni.

A dolog fontossága adja meg az okot nekünk erre; mert jól tudjuk, hogy a milyen szellemű lesz a szervezőgyűlés, olyan lesz a hazai mindkét szertartású katolikusok önkormányzata is. Egy odaadó, megbízható elemekből álló kongresszus kezéből kapni fogunk olyan autonómiát, amely biztosítani fogja a katolicizmus hegemoniáját nálunk új évszázadokra, míg egy »mű-katolikusokból« összeverődött többség könnyen a minden jogokat abszorbálni akaró állam aláztos szolgájává teheti a magyar kath. egyházat.

Hogy tehát ez a kongresszus a kath. felfogásnak megfelelő legyen *mindent el kell követnünk a magunk részéről és ki kell használnunk a magunk javára a hetvenedik és jelenleg érvényben levő választási módozat előnyeit.*

Igaz, hogy a kongresszus 200 tagja közül, csak egyharmadrész egyházi és kétannyi a világi, de ez korántsem kedvezőtlen körülmény, mivel a választási módozatnak van egy §., a 18., amelylyel a kongresszus túlnyomólag világiakból álló tömegében a világi felfogást alkalmas

és egyházas gondolkozású férfiak beválasztása által kontrollírozhatjuk.

Ez a §. egész terjedelmében így szól:
»Választó minden 24 éves ker. kath. férfi, aki nem áll valamely bűnvádi kereset, illetve fenyték alatt vagy nem elmebeteg.«

E szerint a szervezőgyűlés tagjainak megválasztásánál a választási jog nincsen sem vagyoni, sem szellemi képesítéshez kötve, hanem nagyon helyesen, egyedül csak ahhoz, hogy az illető kath. és nagykoru legyen. Ennek folytán a kongresszus megalakulására be fog folyni szavazatával a magyar katolikusok valamennyi rétege és túlnyomó nagy százaléka.

Ezt a körülményt az egyházi férfiaknak fel kell használni arra, hogy a hitükhöz meg mindig erősen ragaszkodó hivekkel csakis megbízható kath. férfiakat választassanak meg.

Véleményünk szerint a kongresszus tagjainak a kath. meggyőződési foka hű tükre lesz az egyes választó kerületek hitéletének. A honnan »jó katolikusok« fognak felküldetni, azokban a kerületekben vagy a nép is közönyös, vagy a lelkesnek nincs refolyása hiveire.

És kik lennének azok az alkalmas és megbízható kath. férfiak?

Azok, akiknek van *eszük is hitük is*, akik függetlenek a mindenható államtól és azért nem félnek a »Jupiter tonans«-tól. Akik megtisztelő bizalmi állásukban nem a maguk hasznát, hanem az egyház érdekét fogják irányelvnek tekinteni.

Strébereket és polgáriházaságot pár-

toló tizenhárompróbás liberálisokat nem kell engedni bejutni.

Hiszen 132 korrekt kath. világi férfit találunk még Szent István országában.

Hogy pedig a netalán mégis belopdó »jó katolikusokat« lehetetlené tegyük, arra kérnénk a püspöki kart, hogy a kongresszus megalakulása előtt, a megválasztott képviselőkkel, mielőtt igazolnák őket, tétessék le a trienti hitvallást, a melyik pedig vonakodnék, annak mandatumát a szervezőgyűlés, mint olyanét, aki csak névleg katolikus, de tényleg hitetlen, ne igazolja. Ezen józanul nem ütközhetik meg senki, hiszen az állam is megkívánja a hivatalos esküt az ő közegétől.

Ez az egyik kérésünk. A második pedig az volna, hogy a kongresszus mindjárt az első ülések valamelyikén mondja ki, hogy határozatait az apostoli királyn kívül Ő szentségének is eléje fogja terjeszteni jóváhagyás végett.

Ez szükséges is, hasznos is.

Szükséges, mert az alakítandó autonómia programjába fel van véve Ő Felsege főkegyuri jogának jövőben az autonómia közvetítése által való gyakorlása is. Ezt pedig nem tehetjük az apostoli sz. szék hozzájárulása nélkül.

Királyaink főkegyuri joga Rómától szerzett, kapott jog s így Ő Felsege nem oszthatja azt meg a katolikusok törvényes képviselőtestületével az adományozó apostoli sz. szék hozzájárulása nélkül. Jogi elv ugyanis, hogy a szerzett jog csak az adományozó beleegyezésével

A „TISZÁNTÚL“ TARCZAJA.

Halott-virág.

Irtá: Prigl Olga.

Egy kis bokréta gyöngyvirágot hoztam haza a mulkorában a régi temetőből, onnét hol összenőtt vele a vadfű, az árva csalán, rendetlen kúszásban az örökzöld borostyán levele, s a bolyhos pittypang. Az egész temető már csak egy nagy rétség vagy inkább esalit, mert az elvadult bokrok, futókák sűrű venyigéi messzire belepik, árnyas lombjaikkal oltalmat adva a fészkes madárnak.

Helyt, helyt villan meg közöttük egy om-latag vörös kő, vagy kereszt, melynek letört félkarja, majd meg egy mohos tömb. Fűre egyik sütkérezik rajta a verőfényen. Azok a kik odalent vannak, — rég elporladtak. Még a ki gondolna rájuk, azt is elkísérték már a csöndes hazába, beszélgetni a fűszállal, hallgatni fagyos téli éjszakákon a szállingó hópihe rejtelmes zizegését.

Karesu vázába tettem a néhány szál virágot, s odaállítottam a Madonna képe alá. Ugy gondoltam ott legjobb helye lesz neki. Az ablaküvegen meg tört estvéli sugár bearayozta a Madonnát, be a virágokat is.

Nem vagyok babonás, se képzelődő, — hanem a hogy egy órával később benyitottam a szobámba, — mely már akkor szürke és sötét volt az alkonyatban — úgy tetszet mintha

a virágok helyén egy nagy fehér foltot látnék. Halványan ragyogó, ködszerű foltot, mely mintha lassan ide-oda mozgott volna. Tán az éppen előbukkanó hold sugara, vagy a szomszéd ház ablakából odavetődő lámpa világ fénye, — de tény hogy a csodálatos reszkető folt azon a helyen libegedt akkor is, mikor a szokott időben lámpaoltás után ágyamba bujtam.

Borzalmas, kísérteties érzés fogott el, s mig tágranyított, szinte könybelábadt szemmel egyre oda bámultam, — a szívem erősen dobogott. Lecsuktam a szememet, — s egyszerre csak, — esin, esin, giling, — halatszott valahonnan mint az ölhárfa megszakadó akkordja.

Egy szál gyöngyvirág libegett felém, utjában csilingelve. Egészen közel jött hozzám, s hogy ott volt az ágyam szélén megismertem benne a kicsi elhalt öcsémet, a Dinikét. A kis fehér selyem ing volt rajta, s az arca is olyan sápadt, vékonyka, mint mikor eltemettük.

— Akarsz valamit tőlem Dinike? — kérdém reszketve, s szinte elcsuklott a szavam.

— A nagypapa izeni — felelt a kis halott — hogy minek bántottad az ő keresztpapjának a virágát. Jobbra a páros akáczfától, galagonyabokor tövében, ép a sirja közepében nőtt fel az az egy szál.

— Ugy — ugy — harangozta libegtében megint egy fehér virág, s galamb ősz öreg ember könyökölt az ágyam fejére. Ezernyi ezer barázda volt a homlokán, s a keze barna volt, mint a föld.

— Mindig szerettem ezt a májusi szép

virágot, — szólt, s mintha föld alól jött volna a hangja. Pedig fergeteg ültette siromra, nem a dedunokám puha, fehér keze. Elviszem, elviszem mégis . . .

Jéghideg volt, hogy mellettem elshant, azt hittem, megfagyok tőle.

— Jaj! Jaj! — kezdte újra egy másik.

Fiatal szép leány volt, a hosszú haja söpörte maga után a földet.

— Letépted a virágomat! — Holnap akart értejönni a vőlegényem. Minden esztendőben leszakítja, imakönyvébe teszi, ugy emlékezik reám, Jaj ha ennek az esztendőnek nem lesz gyöngyvirága!

A rémület lecsukta ajkamat a leány haja odacsapodott arcomhoz, s a nehéz penészszag, mely belőle kiáradt, — leszáradt a torokomra.

Utána jött még négy, vagy öt kísértet, ki némán szemrehányóan bolintva fejével, ki meg fenyegetve, a felemelt vékony ujjával.

Legutoljára egy homályos sötét foszlány libegett hozzám. Végigfutott a karomon, fölku-szott a karomon, fölku-szott a nyakamra.

— Én az örökzöld borostyán vagyok a parti szomorú körísről, — mondta, s éreztem a hideg leheletét.

Pedig azt hittem, hogy már meghaltam a rémülettől. A tagjaim megmerevedtek, a szempilláim képtelenek voltak mozogni, a szívem dobogása csak olyan bizsergés féle volt már s mindig esőndesebb.

— Elvetted az életemet, — nyöszörgött a

osztható meg egy másik jogi alanyval, vagy ruházható át arra.

Hasznosnak azért tartanánk az alkotandó autonómiai szervezettnek az apostoli szent-szék részéről való jóváhagyását, mert ez által kilenne kerülve az isteni szervezetű hierarchia és az egyházi természetű főkegyuri jog skyllája és charibdisze között a nagyon valószínű hajótörés.

Mindenesetre nagy óvatosság és körültekintés kívánatik az autonómiai képviselők megválasztásában. Mert ezekről függ, hogy a mi váravárt önkormányzatunk méltó lesz-e hozzánk és kilencszáz éves fényes multunkhoz, vagy pedig csak olyan erő, élet és tartalom nélküli szervezetet kapjunk-e, a melynek célja egyedül csak a magyar katolikusok elhallgattatása és további vakítása. ☉

Hoszonegy millió kezelési hiány.

A pénzügyminiszter a hivatalos lap tegnapi számában tette közre az évnegyedes (Január — Március) államháztartási kimutatásokat, melynek záradéka oda lyukad ki, hogy az első évnegyed kezelési hiánya több mint huszonegy millió. Ez ugyan nem valami kedvező kilátásokra biztat bennünket — annak dacára, hogy a számadás igen szépen kimutatja, hogy ez a kezelési hiány: — 4.966,148 frttal, kedvezőbb mint a multévi; igen ám, csak hogy a f. évi bevételek összege meg 5,527,322 frtal nagyobb a mult évinél.

Valamivel többet ér az indoklás ama része, mely az egyes tárczák költség többletéhez, nagy apadásához szól hozzá. Hanem valamenyivel szerepel egy gyanus kifejezés: »ezen eltérés az évnegyedes kezelésben mutatkozó ingadozásban leli magyarázatát«. Hiszen majd meg látjuk mennyire megy az a fatalis »ingadozás«.

Nagyobb bevételi csökkenést a következő tételek mutatnak:

Államvasutak gépgyára	1,575.652 frt
Jogilletékeknél	591.270 »
Államnyomda	209.383 »
Állam javak eladása	187.019 »

borostyánlevél — s elvetted a szomorú körös reménységét. Vagy mit beszélek! — Szép szomorú fiatal ember reménysége voltam, ép ma éjszaka lesz nyolczvan esztendeje, hogy meg halt, a bánat ölte meg, a kedveséért repedt meg a szíve. Hűtelen, csapodár volt a leány mint mindenik. Ha látsz szeles őszi napon ördögsekeret futni a tarlón keresztül, jusson eszedbe: eszalfa leány lelke ül abban.

Közel van hozzánk az ország utja, annak mentén fut őszzsel a legtöbb ördögseker Kőrisha lehunyja a szemét az első hideg fuvalatra, mitsem tud a világról, de én átvirasztom a hideg, fehér éjszakákat is, úgy vigyázom a leányt. Hátha valamikor erre fut a szekere. Kinyujtaná érte a karomat, elfognám utjába, odaölelném a szomorú körös derekához: Maradj itt szép hűtelen leány, megbocsátott immár a kedvesed . . .

. . . Én voltam a szomorú fiatal embernek reménysége . . .

— Egy, kettő, három!

— Egy, kettő, három! — szólalt meg kis vártatva ismét egy csodálatos alak. Mindahárom, enyém mindahárom! Kettő a fejemenél nőtt, egy lábomnál. Mit adsz értök? — Egy kettő három! Szent Isten, — küzködtem magamban — hisz ez az öreg Mózes. Anyám szokott volt róla mesélni. Igen, Mózes, ki a lelkét is elcsereberélte.

— Vidd magaddal mind! — kiáltottam rá kétségbeesett erőfeszítéssel.]

Úgy összsugorodtak a szegény kis virágok, hogy kezébe vette. Mintha csak parázsra tette volna. Az ajtóbol is visszaszólt.

A kiadási többlet a tavalyihoz viszonyítva megokolásánál fogva legsajátságosabb a közoktatásügyi tárczánál, mely 1,274,764 frt többlet kiadást mutatva tavalyihoz képest. Ez szintén »átfutó természetű« s a kölcsönből fog fedeztetni. Hát az a kölcsön talán nem fog senkit sem terhelni?

Szokatlan azonkívül, az a késedelmeskedés, mellyel ez a kimutatás közzé lett téve, pedig ez a rendes időpontban ápril végén, május elején közzé téve igen jó adatokat szolgáltatott volna a mi javunkra az osztrák kvóta követelésekkel szemben.

A szerb egyházi kongresszus egybehívása.

A király ő felsége Bánffy Dezső b. miniszterelnökhöz a következő leiratot intézte, mely a hivatalos lap tegnapi számában jelent meg:

Magyar miniszterelnököm előterjesztése folytán megengedem, hogy a gör. kel. szerb nemzeti egyházi kongresszus 1897. évi július hó 11-ére (június hó 29-re) Karlóczára egybehívassék s kötelességévé teszem az összehívandó kongresszusnak, hogy az 1862. IX. törvényezikk alapján a gör. kel. szerb. nemzeti egyház szervezetének végleges megállapítására vonatkozó javaslatokat első sorban tárgyalás alá vegye.

Ezen kongresszushoz királyi biztosomná rudnai báró N i k o l i c s Fedor valóságos belső titkos tanácsosomat, a magyar országgyűlés főrendiházának örökös tagját, nevezem ki s fölhatalmazom magyar miniszterelnökömet, hogy az ide mellékelt utasítást neki miheztartásul kiadja.

A nevezett királyi biztosomhoz szóló leiratot aláírással ellátva ide zárom.

Keit Budapesten, 1897. évi május hó 20-dikán

FERENCZ JÓZSEF s. k.

b. Bánffy s. k.

Az orsz. gyűlési pénzügyi bizottság ülése.

Az országgyűlési pénzügyi bizottság június hó 4-én, d. u. 5 órakor a képviselőházban ülést tart.

Tárgy: 1) a cs. és kir. közös hadsereg katonai nevelő és tisztképző intézeteinél magyar

— Hát nem adsz értök semmit? — Egy, kettő, három!

Arcomat a párnámba tettem, s a fogam vaczogott. Imádkozni akartam, de nem bírtam többé egy szót kiejteni. S egyszerre mintha vastag sötétség borult volna reám, úgy éreztem — a koporsó födele. Elvittek ma guka a kísértetek.

Láttam a siromat az elvadult bokrok között. Be volt horpadva, de a behorpadt helyét fölverte pázsitos gye. A sirkövemen nagy barna pók szötte a hálóját. Apró legyek, zümmögő kis bogarak tévedtek belé. Majd hirtelen dalos madár csapott le rá, csicsergő nótába kezdve. Az orgonabokrok, a szomorú körisek csendesesen sutogtak egymás között, — édes virágillat szállingott a levegőben.

A szemem bizseregni kezdett. Tán a szemfedőm szalagsokrai értek belé . . . Megdörzsöltem, s fölnyitottam.

Verőfényes, májusi reggel mosolygott be hozzám a nyitott ablakon. A kis fürgé fecskék ott csiripoltak az eresz alatt, — bódító virágillatott sodort be hozzám a reggeli fris sz. illó. A kísértő gyöngyvirágok, a borostyán levél ott volt a karsu vázában. A víz kifogyott alóluk egészen össze voltak lankadva, törve, mintha valami nagy utat tettek volna meg az éjszaka.

. . . S én nem babonából, nem is mintha az álomra tudnék adni valamit, — de nem hoztam volna haza többé egyetlen szál virágot, akármelyik temetőből.

korona országokbeli ifjabb részére létesített állami alapítványi helyekről szóló 1882 évi XXV. t. cz. módosításáról, 2) a honvéd nevelő és képző intézetekről a honvédelmi miniszterek törvényjavaslatai.

ORSZÁGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, május 30.

Olay Lajost, mikor ma reggel bejött a Házba s egy pillanatra megállott az illatos muzeumkert előtt, gyanus szemmel szólította meg egy rendőr:

— Ne tessék zavarogni! Oszoljon uraságod, mert odébb lököm.

Olay Lajos rá akart rohanni az udvarias rendőrrre, de látván, hogy az egész Sándor-utca és a Muzeum-kert csakugy hemzseg a rendőröktől, bárány szelid hangon fordult a rend őréhez:

— Ki parancsolta magukat ide?

— A nagyságos főkapitányi helyettes ur, — mi köze hozzá!

Olay Lajos elővette a szivartárczáját s kivett belőle egy trabukót.

— És miért rendelte magukat ide? — Kérdé a szivart csábítóan ropogtatva ujjai között.

A rendőr tétovázva felelt, mialatt szeméi csillogva tapadtak a szivarra:

— Mert lesz máma valami! Lesz munka odabenn is! — mondá s a képviselőházra mutatott, melynek tetején gyanutlanul lobogott a magyar és horvát trikolor.

— Mi lesz ott? — kérdé Olay Lajos, csöndes hangon, de villámló szemekkel és a szivart oda tartotta a rendőr orra elé.

— Bekisérjük az országházat! — felelte a rendőr halkán.

— Miből gondolja? — kérdezte Olay és a szivart a rendőr marka felé nyujtotta.

— Tele van a pincze rendőrrel — sugta a rendőr rekedten s el akarta kapni a szivart.

De Olay Lajos hirtelen szájába kapta a trabukót, dühösen leharapta a végét s rohant be a Házba.

A rendőr kővé meredten nézett utána.

Odabenn Láng Lajos, az elnök, egy-két vizinális vasutengedélyt mutatott be s át akart térni a napirendre.

Olay Lajos azonban helyére sietett:

— Megálljunk kérem! Botrány! Gyalázat! A szólásszabadság megsértése. Rendőrök az utcán, a karzaton, a pinczékben! Nem tűrjük.

Az egész baloldal felszisszent. Mintha dynamitot raktak volna a pinczékbe. Vizsgálatot követeltek, zugtak, tiltakoztak s Láng Lajos hiába szabadkozott, hiába ígért drákói szigort, — fel kellett függesztenie az ülést, amint megolvasható a következő tudósításban

A rendőrök a szünet alatt mind kiszöktek.

*

A képviselőház mai ülése délelőtt fél 11 órakor kezdődött.

Elnök: Láng Lajos.

Jegyzők: gróf Teleki Sándor, Rakovszky István és Molnár Antal.

A kormány részéről jelen vannak: báró Bánffy Dezső miniszterelnök, Erdélyi Sándor, Lukács László, Wlassics Gyula, Dániel Ernő. A mult ülés jegyzőkönyvét felolvassák és hitelesítik.

Elnök: Bemutatja Arad város és vármegye kérvényét a kvóta ellen.

Dániel Ernő kereskedelmi miniszter bemutatja a m. kir. központi statisztikai hivatalokról szóló törvényjavaslatot. Kinyomatják és szétosztják.

Bemutat két helyi érdekű vasut engedélyezéséről szóló miniszteri jelentést.

Rendőrök a Házban.

Napirend előtt: *Olay* Lajos szólal fel. A képviselőház valóságos ostrom alatt áll; tele van rendőrökkel. (Nagy derűtség.) A muzeumkert ajtaja zárva van s a képviselőházba nem lehet bejutni. A belügyminiszternek és a miniszterelnöknek nincs joga a képviselőház ülését a nyilvánosság előtt elzárni. Ezt azért teszik, hogy ne kelljen indokolatlan félelemmel kocsira ülniök.

Heutaller Lajos: A detektiveket küldjék ki a karzatról.

Olay Lajos követeli, hogy a rendőröket a képviselőház pinczejéből küldjék ki.

Elnök: Hajlandó megvizsgálni *Olay* Lajos panaszát, de ez nem olyan nagyon sürgős. A legelső szünet alatt megteszi. Kéri a Házat, hogy nyugodtan viselkedjék.

Olay Lajos: A moukottaról ő meggyőződött s követeli, hogy az elnök azonnal csináljon rendet. Az utcán még két uri nőnek sem szabad megállani. (Zaj jobbról.) Kéri az elnököt, hogy azonnal vizsgálja meg a dolgot.

Elnök: Nem akar elzárkózni az elől, hogy még ma megvizsgálja a dolgot.

Polónyi Géza saját mszeivel látta, hogy az *Olay* által említett dolog való. A rendőrség kikergeti az embereket az utról. Mire az elnök a bizonyításhoz fog, a rendőrséget már eltávolítják. Ő már az elnök szavait megnyugvással veszi tudomásul.

Gajary Ödön: *Olay* Lajos ur azt panasolja, hogy a Ház nyilvánossági joga megsértett. A Ház nyilvánossági joga az, hogy a képviselők szabadon jöhessenek be a Házba. Avagy az a Ház nyilvánossága, hogy a képviselők mikor bejönnek a Házba, ki legyenek téve a csöcselák inzultálásának? Minden alapos indok nélkül tüntetéseket rendeznek. Gondoskodni kell arról, hogy a kisebbség terrorizmusa ne nyerhessen kifejezést.

Justh Gyula: A Ház elnöke nem rendelte el a rendőrség existenciáját s ő maga sem helyeselné...

Elnök: Kijelenti, hogy ő ezt nem mondta.

Justh Gyula: Az azonnali vizsgálatot követeli. Csodálja, hogy a tulajdonnak olyan kevés alkotmányos felfogása van. (Nagy zaj balról.)

Elnök: Kérte a képviselőket, hogy nyugodtan tanácskozzanak. Ő a déli szünet alatt meg fogja vizsgálni a dolgot.

Madarász József: Nem fogadja el az elnök kívánságát, mert amint itt bejelenti egy képviselő, hogy a Ház előtt a rendőrök graszálnak, a tanácskozást nem lehet nyugodtan folytatni. A Ház elnöke köteles az ülést azonnal felfüggeszteni. Ha az elnök ezt nem teszi meg, az ilyen ülésben részt nem vehet és kénytelen lesz elhagyni az ülést.

Elnök az ülést felfüggeszti.

A szünet után az elnök bejelenti, hogy *Olay* Lajos jelenlétében felszólította a parancsnokló rendőrtisztet, hogy nyilatkozzék a rendőrök létszámáról. Ez azt mondta, hogy a Házban csak a rendes őrség van jelen.

Következik a napirend: az esküdtbírósgokról szóló törvényjavaslat harmadszori olvasása.

Mentelmi ügyek.

Schmidt Gyula, a mentelmi bizottság előadója jelenti, hogy a bizottság hatóság elleni erőszak és nyilvános becsületsértéssel vádolt *Zmeskál* Zoltán és *Rakovszky* István mentelmi jogát felfüggeszteni, párviadal vétségével vádolt *Sándor* József mentelmi jogát felfüggeszteni, párviadal vétségével vádolt *Veszter* Imre men-

telmi jogát felfüggeszteni, továbbá személyes szabadság megsértésével vádolt *Sima* Ferencz, rágalmozás és becsületsértéssel vádolt *Sima* Ferencz, vadászati kihágással vádolt *Serbán* Miklós, rendőri közeg megsértésével vádolt *Pichler* Győző mentelmi jogát felfüggeszteni javasolja, míg hamis kereset használata és zugirászat miatt feljelentett *Jagics* József, hamis vád miatt feljelentett *Sima* Ferencz és becsületsértéssel vádolt *Okolicsányi* László mentelmi jogának felfüggesztése megtagadását javasolja.

Zmeskál Zoltán és *Rakovszky* István ügyénél felszólal:

Buzáth Ferencz s elmondja annak a gyűlésnek történetét, amelyből kifolyólag a két képviselő mentelmi jogának felfüggesztését kéri. Határozottan zaklatást lát a dologban s kéri a mentelmi jog felfüggesztésének megtagadását.

Molnár János: Amíg *Rakovszky* képviselő nem volt, senkinek sem jutott eszébe őt vádolni; csak most később — bizonyos afférekből kifolyólag — álltak elő a váddal.

Schmidt János előadó: ajánlja a mentelmi bizottság javaslatának elfogadását.

A Ház többsége a bizottság javaslatát fogadja el.

Sándor József és *Veszter* Imre mentelmi jogát felfüggesztik.

Jagics József mentelmi jogának felfüggesztését megtagadják.

Sima Ferencz mentelmi joga személyes szabadság megsértése és rágalmozás és becsületsértési ügyében felfüggesztetik; ellenben hamis vádért való ügyében megtagadják kiadását.

Okolicsányi László mentelmi jogának felfüggesztését megtagadják.

Serbán Miklós ügyénél felszólal:

Lukács Gyula: Abban a vadászban részt vettek *Serbán*on kívül nagyon sokan, köztük kincstári hivatalnokok is és senki ellen sem tétetett panasz, csak *Serbán* ellen. Kéri a kiadás megadását.

Polónyi Géza: Kéri *Lukács* Gyula indítványának elfogadását.

Smidt János előadó kéri a bizottságjavaslatának elfogadását.

A Ház *Serbán*t kiadja.

Pichler Győző mentelmi jogát felfüggesztik.

Nyegre László, a számvizsgáló bizottság előadója betérjeszti a képviselőház számadásának megvizsgálásáról szóló jelentést. Tudomásul szolgál.

Egyetemi építkezés.

Az egyetemek számára szükséges telekvásárlásokról szóló törvényjavaslat tárgyalásánál *Neményi* Ambrus előadó a javaslatot elfogadásra ajánlja.

Mócsy Antal módosítást nyújt be, hogy a 3-ik szakasznál szurják be ezt: »ő Felsége, mint katolikus egyház főkegyurának meghatalmazásával.

Wlassics Gyula közoktatási miniszter a módosítást nem fogadja el.

A törvényjavaslatot a Ház úgy általánosságban, mint részletében elfogadja.

Díjnok-törvény.

Az állami hivataloknál alkalmazott díjnokok szolgálati és anyagi viszonyairól szóló törvényjavaslat tárgyalásánál.

Neményi Ambrus előadó a javaslatot elfogadásra ajánlja.

Várossy Gyula: Első tekintetre örömmel üdvözlí az ember a javaslatot, azonban a megoldást nem tartja célszerűnek s kiterjeszteni szeretné azt a többi díjnokokra is. Kifogása van a nyugdíjkérdés megoldása ellen, mert a megállapított nyugdíj nagyon csekély. Általánosságban elfogadja a javaslatot.

Rágályi Lajos örömmel üdvözlí a javaslatot, de csak előlegnek tekinti a díjnokok helyzetének javítására. A részleteknél módosítást nyújt be, hogy a díjnokok akkor is kapjaapidíját, mikor utólagos fegyvergyakorlatra behívattik, feltéve, hogy családja van.

A Ház a javaslatot általánosságban elfogadja.

Várossy Gyula stilláris módosítást nyújtott be.

Lukács László pénzügyminiszter nem fogadja el a módosítást.

Münnich Aurel módosítványt nyújt be, hogy aapidíj jó szolgálat esetén felemelhető legyen.

Rágályi Lajos beuyítja módosítását, hogy a díjnokok a fegyvergyakorlat alatt is kapjaapidíját, ha családos ember.

Várossy Gyula: módosítást nyújt be, hogy vidéken a minimálisapidíj 1 frt, Budapesten 1 frt 20 kr. legyen. Javasolja még, hogy a maximum is megállapíttassék. Továbbá hogy a kormány a díjnokegyletnek évi 15 ezer forint szubventiót adjon.

Elnök: Van még több módosítása t. képviselő urnak? (Derűtség.)

Várossy Gyula: Van még több is derűtség.) Azaz hogy ehhez a válaszhoz nincs. (Még nagyobb derűtség.)

Lukács miniszter beszélt még s a többség a Münnich javaslatát elfogadta.

Polónyi interpellált még a vigadóbeli népgyűlés dolgában s ezzel a gyűlés 1 órakor véget ért.

Legközelebbi ülés kedden.

A város nem köteles fizetni.

— Az áll. vasutak vízgyűjtő csatornája. —

Hosszu idő óta huzódó vitás ügyben döntött a földmivelésügyi miniszr s az erre vonatkozó leirat tegnap érkezett meg *Beöthy* László főispánhoz, mint a közigazgatási bizottság elnökéhez.

Nagyvárad városa már egy évtizeddel ezelőtt engedélyt adott a magyar kir. államvasutaknak, hogy a tulajdonát képező Város ligeten az u. n. kutház vízének bővítésére a gépház és körözs folyó medre között beeresztő csatornát készíthessen, azzal a kikötéssel, hogy a csatorna területének tulajdonjoga a város részére biztosíttassék.

Később a mi szeszélyes körözsünk elpártolt a városliget felőli oldalról s a katonavárosi parton mosott medret.

Ily körülmények között egy nagy árokkal vezették a vizet a beeresztő csatornához.

Pár évvel ezelőtt azonban a viz annyira mosta a Városliget partjait, hogy a már elmosott területre egy 700 méter hosszú kőpár huzam mű építése vált szükségessé.

Ezt az államvasutak igazgatósága kifogásolta, mert megnehezítette a kellő vízmenység szállítását a kutház részére épített csatorna nyíláshoz s egy fedett beton csatorna építését tette szükségessé.

Az államvasutak az építendő csatorna költségeit a városra akarta hárítani, azon érvel, hogy a csatorna szüksége a kőpárhuzam mű létesítése folytán állott elő.

Nagyvárad városa természetesen nem hajlandó fizetni a jogtalanul követelt összeget.

A vitásügy végre a földmivelésügyi miniszter elé került.

Tegnap érkezett le a miniszter határozata a közigazgatási bizottsághoz.

A miniszter a vízgyűjtőcsatorna építését engedélyezi s arra megadja az engedélyt 50 évi időtartamra. Meghatározza a gyűjtő csatorna méreteit. A csatorna építési költségeinek megtérítésére azonban Nagyvárad városa nem kötelezhető, mert annak építése nem a város érdekében szükséges.

Nem látja a miniszter azt bizonyítva, hogy a kőpárhuzammű építése kárt okozott az államvasutaknak s hogy a vízgyűjtő csatorna párhuzammű építése által vált szükségessé.

A miniszter ezen határozata egy régi vitás ügyet döntött el a városra nézve kedvezően.

A Hunyady-malom közgyűlése.

— Tönkrement iparvállalat. —

Nagyvárad egyik nagy ipartelepe: a Hunyady malom részvénytársaság ma délután 3 órakor tartja közgyűlését. Évek óta elszomorító hatással van Nagyvárad malom iparának válsága Biharmegye és Nagyvárad gazdasági állapotára.

Midőn a László malom bukása után némileg fellélegzettünk, az a remény kecsgetett sokakat, hogy a Hunyady malom részvénytársaság prosperálása némileg, ha nem is egészen pártolni fogja a bajokat s egy életerős iparvállalattá fejlődik.

Fájdalom! csatlakoztak, a kik ebbe vetették bizalmukat.

A Hunyady malom társaság oda jutott, hogy ma már mind három malom-telepén szünetel a munka s nincs is kilátás reá, hogy ennek a társaságnak a tulajdonában újra megkezdjék az üzemet.

A malom vállalatnak soha nem kedveztek a viszonyok, ennek okai már magában a vállalatban gyökereztek.

Ez alkalommal nem akarjuk aprólékosan kutatni azokat a bajokat, a melyek megölték ezen szép reményekkel megkezdett iparvállalatot, csak konstatáljuk, hogy éppen azok a mentőeszközök, a melyekhez folyamodtak pl. a László malom megvásárlásánál s az ekkor követett módózatok jó részben közrehatottak a vállalat tönkretételére.

Az igazgatóság már korábban belátta, hogy nem lehet megmenteni a vállalatot s alig van más hátra, mint a részvénytársaság felszámolása.

Mint megírtuk, az összes malom telepeket elakarták adni s lett volna rá vevő: a budapesti »Viktória« malomtársaság. A megbízottak fenn is jártak Budapesten, de az eladás nem sikerült, mert a Viktória csak 300,000 (háromszázezer) frtot hajlandó a három telepért adni az igazgatóság 30—40 ezer forinttal magasabb árt kért.

A mai közgyűlésnek, ily körülmények között az igazgatóság a liquidációt fogja javasolni s ezt el is fogadják valószínűleg, mert más kibontakozás nincs.

Mint halljuk, a mai közgyűlés elé terjesztendő számadások nagy veszteséget mutatnak a mely annak a küzdelemnek a tanúsága a melyet az iparvállalat folytatott. A részvényeseknek alig jut valami.

Tehát a Hunyady malom iparvállalat — bár nem oly tisztességtelen eszközökkel — oda jutott, a hova a László malom.

Allitson fel új iskolákat a város.

— A miniszter leirata. —

Nagyvárad város évenként tetemes összeget ad ki a közoktatás céljaira s mégis éppen a községi iskolákra van a legtöbb panasz. Alig van az iskolaszékeknek olyan ülése, a melyen fel ne hangzanék *hivatolatosan* a panasz.

A községi iskolák nagyrésze tulsufolt; alig van hely, a hol gyermekeket elhelyezték; azonkívül a tantermek sötétek, alacsonyok, szoval a megye kis községében, arany állapotok vannak a nagyváradiakhoz képest.

Pedig Nagyvárad hálás lehet a különböző felekezetek iránt, a kik igen-igen megkönnyítik a városnak az iskolafentartás kötelezettségét, a mellett, hogy az 5%-os iskolai adót befizetik a város pénztárába. Mily óriási terhet vesznek le a városi pénztárról főként a sok r. kath. fiu

és leány iskolák, azonkívül a többi felekezetek iskolája.

Csak nemrégén tárta fel a kir. tanfelügyelő a közigazgatási bizottság előtt a községi iskolák szomorú állapotát. Ebben fel van sorolva hogy hol mi a baj, minek a megoldása halaszthatatlan. A községi iskolaszék a kérdés tárgyalásánál figyelembe vette a város anyagi viszonyait s azzal tért ki a kérdés elől, —nem rossz akaratból — hogy a város most áll az iskolák rendezésének nagy kérdése előtt.

Hát az iskolák fejlesztése és rendezése igazán nagy kérdés. Még jobban előtérbe tolta azt a kultusz miniszter egy most érkezett leirata.

Kategoricze mintegy ráparancsol a városra, hogy tovább ne odázza az iskolák fejlesztését s leiratában hivatkozik a törvényre, a mely szerint mint iskola fentartó bármily áldozattal köteles gondoskvdni kellő számú iskoláról.

A vallás és közoktatásügyi miniszter a közigazgatási bizottsághoz intézett, rövid, de annál határozottabb hangú leiratában kijelenti hogy *a város külső részeiben legalább még négy elemi népiskola felállítása szükséges és s a már meglevő elemi iskolákat hat új osztálylyal kell fejleszteni.* Az iskolák felállítása — ugymond tovább a miniszter — az iskolát fenntartó várost kötelezi. ennek terhe reá hárgmlik. Felhívja a közigazgatási bizottságot, hogy ezekre nézve a szükséges intézkedéseket *azonnal* tegye meg s *julius hó 1-ig tegyen jelentést.*

Hogy mily óriási terhelés lesz ez Nagyvárad városára, elég talán csak annyit felemlíteni, hogy az *új iskolaépületeken kívül* legalább tíz új tanítói állást kell rendszeresítenünk.

Kiviláglík még egy a miniszter leiratából; az, hogy a mi iskolai állapotunkról a miniszter jól van informálva s az itteni tarthatatlan viszonyokat alaposan ismeri.

Igen jó lett volna s reánk térne azonban az ha a miniszter ugyanezen leiratában arról is értesítette volna a várost, hogy az évi potom 7000 frt államsegélyt legalább még ennyivel — felemléli.

UJDONSAGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

Május 30-án: A régészeti egylet közgyűlése d. e. 11 órakor a muzeum dísztermében.

Május 30. A »Hunyadi« gőzmalom évi közgyűlése.

Május 30. Orvos-egylet ülése d. u. 5 órakor.

Június 1. 2. 3. Érettségi vizsgálatok a főgymnáziumban.

Június 2. A kath. kör vál. ülése d. u. 6 órakor

Június 3. A városi pénzügyi szakbizottság ülése d. u. 4 órakor.

Június 3. Közigazgatási ülés a városházán d. u. 3 órakor.

Június 4. Bizottsági ülés a Peczszabályozás ügyében d. u. 4 órakor.

Június 4. 5. Érettségi vizsgálatok a főreáliskolában.

Június 7. A kath. kör majálisa a Püspök-fürdőben.

Június 19. A nagyvárad-belényes-vaskóhi vasút évi közgyűlése a vármegyeház kistermében.

Regészeti és történelmi muzeum (Schlauch park) nyitva van d. u. 3—5-ig 10 krért. Más időben 50 kr.

Csillagvárosi bölesöde.

— Első adományok. —

A kérelem, melyet egy igen humanusmus egylet, a Csillagvároson felállítandó bölesöde érdekében intéztünk a n. é. közönséghez — nem hangzott el minden visszhang nélkül s már is szépen folyik a gyűjtés, részint lapunk útján, részint a bölesöde egylet elnöksége útján. Mintegy kötelességünknek ismerjük, hogy az eddigi adományokkal beszámoljunk a közönség

előtt s ennek kapcsán felhívjuk a további adományozásra.

Az eddigi adományok a következők:

Nagyváradilat. sz. káptalan lakás helyet.

Rimannóczy Kálmán építész téglat.

Rendes Vilmos építész

Dr. Karácsonyi János 1 frt.

Dr. Vueskics Gyula 2 frt.

Lindenberger János 1 frt.

Végül annak megjegyzésével regisztráljuk ez ügyet, hogy az építendő bölesöde a »Bölesöde Egylet« tulajdona lesz, mely minden felekezeti különbség nélkül fogja áldásos működését a városrész szegény lakói közt teljesíteni.

* **A régészeti egylet közgyűlése.** El nem mulaszthatjuk újra föl hívni a közönség figyelmét a mai közgyűlésre, melyet az egylet ma délelőtt 11 órakor saját muzeuma dísztermében tart meg. Ez alkalomból az ötvösműveket tartalmazó három üvegszekrényt eltávolítják a nagyteremből s nagyszámu székekkel töltik azt be. Koroknyai kolosszális festménye alatt (Mátyás király Bécs előtt) lesz az elnöki asztal s a fölolvásó asztal és így a diszközgyűlés imponáns látványt fog nyújtani. Természetes, hogy ma délelőtt a muzeum csak azok számára nyílik meg, akik a közgyűlésre meghívtak, míg délután a rendes időben az egész közönség rendelkezésére fog állani. Különösen felhívjuk a figyelmet Zsák Adolf értekezésére: Nagyvárad ostroma 1556-ban, valamint Dr. Karácsonyi érdekesnek ígérkező előadására Várad régi pecsétjéről.

Schlauch bibornok emléksorai.

Ismeretes olvasóink előtt, hogy püspökünk aranymiséje alkalmából a mi kath. körünk is rendezett egy fényes és sikerült ünnepélyt. — Most, hogy az ünnepélyek lezajlottak, bibornokunk, a kinek tapintatossága páratlan és figyelme aggkora daczára mindenre kiterjed, megemlékezett azokról az urhölgyekről is, a kik közreműködésükkel a jubileumi matinét elősegítették. Mindegyiküknek ugyanis egy-egy remek imakönyvet adott emlékébe, a melynek czimlapjára sajátkezűleg jegyzett néhány szép emléksort. Jól tudjuk, hogy az ajándéktárgyakat a szerepelni szerencsés volt kisasszonyok legnagyobb kincsüknek és megbecsülhetetlen családi ereklyéjüknek fogják tartani, de az emléksorok, a melyek jellemzik a mi püspökünknek nagy szellemét és szívét is érdekelni fogják olvasóinkat is.

Ámon Margit k. a.-nak imakönyvébe ez van jegyezve:

»Maradj tiszta, mint a Szűz Anya Mária, úgy biztosítva lesz élted boldogsága.«

Schlauch dr. s. k.
bibornok.

Dús Piroskának ezt írta Ő Eminenciájája:
»Imádkozz! De csak azt kérd az Istentől, amit Ő a jó gyermekeknek adhat.«

Schlauch dr. s. k.
bibornok.

Tóth Margit imakönyvében pedig ez áll:
»Szent Czeccília orgonán dicsérte az Istent és minden büllentyűnek érintése egy-egy szent gondolat volt.«

Schlauch dr. s. k.
bibornok.

Az imakönyvek Albach és Walter-félék, elefántcsont, bársony és chagrin bőrkötésben és remeknél-remekbebb kivitelben.

* **Kinevezés.** A nagyvárad kir. ügyészség-nél Böhm Jenőnek az élesdi járásbíróságra történt kinevezése folytán üresedésbe jött al-

ügyészi állásra az igazságügyminiszter Dr. Balás Elemér kolozsvári törvényszéki albirót nevezte ki.

* **Hirek a muzeumból.** A muzeumban még igen sok a tenni való amíg az minden látni-valóját és tanulmányozni valóját az érdeklődő közönség elé tárhatja. Középpessy Gyula h. ór az érem gyűteményt, Tarnai Károly könyvtáros a Bölönyi-könyvtárt rendezi, míg Dr. Némethy Gyula h. ór az Ipolyi-féle levéltár rendezésével van el foglalta. Az Ipolyi levéltár sok érdekes régi oklevelet tartalmaz, még pedig több kiadatlan is. A XIII. századtól kezdve mostanig legtöbb királyunk képviselve van a gazdag sorozatban. Némely oklevél magas színvonalon álló művészi ékítésekkel pompázik. Különösen remek festett kezdőbetűvel ékesek II. Ulászló, II. Lajos, II. és III. Ferdinánd királyaink oklevelei. Az öröknek gondjuk lesz rá, hogy a közönség is gyönyörködhesse legalább a legszebb oklevelek művészi miniature-festményeiben.

* **Érdekes áttérés.** A Fiume melletti Grobnikban — írja levelezőnk — egy tizenhét éves mohamedán ifjú tartózkodik, Hasszán Cismics, a ki szerajevói születésű és állítólag fia egy gazdag agának. A fiu nagyon romantikus módon került Grobnikra. Szerajevóban az iskolában pajtáságot kötött egy keresztény fiúval a kivel aztán mindig együtt volt. Barátja révén megismerkedett a keresztény vallással s egy napon Hasszán azzal lepte meg apját, hogy át akar térni a keresztény vallásra. Az öreg sehogyan sem volt hajlandó beleegyezni, mire Hasszán otthagya a szói házat s bujdosása közben Grobnikra jutott, a hol egy család fiával fogadta. Most persze nem állott semmi szándéka utjában s a grobniki plébános maga oktatta őt a katolikus vallás tanaiban. Hasszánt vasárnap keresztelik meg keresztapja Bacsics susáki polgármester és Burics bornagykereskedő lesz.

* **A városok lakóinak szaporodása.** Egyes nagyvárosok lakossága időnkint hitetlenül szaporodik, miről az alábbi statisztika is tanuskodik: Az 1800-tól 1890-ig terjedő 90 év alatt megkétszereződött Amsterdam, Birmingham, Brüsszel, Manchester és Róma lakossága; háromszor annyi lett: Kopenhágában és Marseillesben; négyszer annyi: Prága, Lyon, Sz.-Pátersvár, Páris és London városokban; ötször annyi: Bécs, Drezda, Köln, Boroszló és Hamburg városokban; hatszor annyi: Leeds, Liverpool és Varsóban; hétszer annyi: Sheffield és Glasgowban; nyolcszor annyi: Münchenben; kilencszer annyi: Budapesten, Berlinben és Lipsceben; tízszer annyi: Baltimoreben. Leghihetetlenebb azonban az amerikai városok létszámának emelkedése: New-York és Philadelphia létszáma 25-szörösen, Chicago-é 245-szörösen és Brooklyn városé 339-szeresen emelkedett.

* **Panasz a Külvárosból.** Nagyvárad legrendetlenebb városrészéből a rendőrség által nagyon is megfontolandó panaszt kaptunk. Olyan dolgokat említenek fel a hozzánk érkezett levélben a melyből az idegen azt hihetné, hogy a Külváros nem is Nagyváradhoz tartozik. A 34. és 35. számú házaknál azok a helyek, a melyeket rendezett házakban O-val jeleznek, közvetlen az utcái vonalra vannak összerakva, hogy a járőkelők annál jobban élvezhessék az ambrá-illatot. Egoly utca kellő közepén egész téglá telep van; száz és száz számra vetik a vályogot. Sok helyen rozszant fás színeken meredeznek a kémények, porráéggel feynyegelve a különben is tűzfészkeknek nevezhető városrészt. Hogy kiengedte meg ezeket a „lakházakat“ nem tudjuk; azt hisszük — senki. — Elhívjuk ez állaprtokra a rendőrkapitányság és a tanács figyelmét.

* **Mértékhitelítő hivatal Derecskén.** Kiss Károly derecskei lakos mértékhitelítő hivatal felállítására kért engedélyt s Biharvármegye márczius havi közgyűléséből pártolólag terjesztették fel a kérelmet a miniszterhez. Leirata szerint elvileg nincs kifogása a miniszter-

nek a mértékhitelítő hivatal felállítására ellen, de ilyet csak a törvényhatóság állíthat fel s erre nézve tegyen előterjesztést. Esetleg köthet magán emberrel szerződést a törvényhatóság de a hivatal vezetésére csak mértékhitelítő vizsgát tett egyént alkalmazhatnak.

* **Trilby-epizód.** A berlini »Neues Theater«-ben a Trilby előadása közben a nézőtérén rendkívüli dolog történt. Midőn a szindarab második felvonásában Svengáli, a büvös zenész éppen arra készült, hogy a bájos Trilbyt hipnotikus uton megigézza és céljainak megfelelően szolgálatába hajtsa, és a következő szavakat hangoztatja: »Ó győz! Trilby győz!« egy a földszinten ülő hölgy hirtelen hangos dalolásba fogott. Midőn erre kísérője csendre intette, a nő mintegy kábultságából feleszmélve ijedten összerázkodott és a függöny legördülése után legott eltávozott a színházból. Kétségtelen, hogy a színházat látogató nő egy szerfelettjó médium volt akire a Srengálit ábrázoló színész [bűv-rejtelmes (sugeráló) ereje a színpadon át is kihatott.

* **Perek összeírása a nagyvárad kir. törvényszéken.** Számtalanszor ismertettük már azokat az igazságügyi mizeriákat, melyek a nagyvárad kir. törvényszéknél uralkodnak. Úgy látszik, hogy végre az igazságügyminiszter is kezdi belátni e tarthatlan állapotokat, mert elrendelte, hogy pontos statisztikát készítsenek a felől, hogy a nagyvárad kir. törvényszéknél folyamatban lévő perek hány év óta húzódnak már s hogy mi okozza minden egyes pernél annak hosszadalmas voltát. Már folyik az irattárban a nagy összeírás, mely igen fáradságos dolog, mivel némely pernél 15—20 évre is visszakell menni. A nyerendő adatok alapján Gyálóka y Lajos kir. törvényszéki elnök terjedelmes jelentést tesz Erdély Sándor igazságügyminiszterhez.

* **Védekezés a tödővész ellen.** Az országos egészségügyi Tanács terjedelmes memorandumot intézett a belügyminiszterhez, melyben a tödővész ellen teendő óvintézkedésekkel foglalkozik. A felhozott statisztikai adatokból megtudjuk, hogy Nagyváradon évenként átlag 41 ember hal meg tödővészben s, hogy nálunk csak minden ezer emberre esik 5 olyan aki tödővészben hal meg. Ez a meglehetősen kedvező statisztika azt mutatja, hogy városunkban a tödővész nem igen grasszál, s hogy Nagyvárad mint azt a belügyminiszter legutolsó hivatalos jelentésében konstantálta, egyike a legegészebb vidéki városoknak, miben bizonyára nagy része van a vízvezetéknek.

* **Megüresedett körorvosi állomás.** A derecskei járásban levő hajdu-bagos körorvosi állást, mely lemondás folytán üresedett meg, jövő hó 15-én töltik be választás útján Sáránd község házájánál.

* **Vizbefutó gyermek.** Pecze-Szt. Mártonból írják lapunknak, hogy Kardócz egy hatéves fiúcska: Mátyás Péter játék közben beleesett egy vizes gödörbe ott meg is fulladt.

* **Nagyváradik a guláknál.** A Propper N. János keresk. iskola igazgató által márczius hónapban rendezett keleti utazás egyik legérdekesebb részlete van megörökítve jól sikerült fényképben a mely a Kunz cég Szent László-téri kirakatában látható. Az érdekes fényképen a gulák tövében csoportosított nagyvárad utasok vannak megörökítve. A csoporttól jobbra egy spihnx, a háttérben pedig az óriási gúla emelkedik. Az utazó csoport egy része ösvérenken ül s a váradik között láthatók a fekete képű afrikaiak.

* **A margitta - szilágysomlyói vasut.** Klobusitzky Béla m.-petri földbirtokosnak tudvalevőleg Biharvármegye törvényhatósága az általa építeni szándékolt szilágysomlyó-margittai viczinális vasutra 50,000 forintot szavazott meg, melyet azonban csak folyó évi május 31-ig mondott ki magára kötelezőleg a vármegye. Minthogy azonban az új viczinális még mindig csak a papíronon füstöl, de valóságban egy kapavágást sem tettek rajta,

Klobusitzky tegnap egy kérvényt adott be a megyéhez, melyben az 50,000 frt segélynek december 31-ig leendő meghosszabítását s azt kéri, hogy a megye által részére az ugyancsak általa Paptamásitól B.-Ujfaluig építeni tervezett vasutra megszavazott 100,000 frtból 50,000 frtot utaljon át a szilágysomlyói vasutra, mint-hogy ez csak a miatt nem tud megindulni, mert nagyfokú pénzhiányban szenved. Minthogy az új vasut csakugyan nagyban előmozdítaná Biharvármegye forgalmát, a kilométerenkinti 4249 frtot a juniusi közgyűlésen a vármegye valószínűleg meg fogja szavazni. Az új vasut 23.8 kilométer hosszú.

* **Német gazdák Nagyváradon.** A német gazdáknak Magyarországon most folyó körutazási programjába a tudvalevőleg Biharvármegyei oláh gazdaságoknak megsemmisítése is fel volt véve. Ez azonban kellő idő hiánya miatt teljesen elmaradt. A német gazdák tegnapelőtt éjjel utaztak át Nagyváradon, hol mindössze azon néhány percig időztek, míg a vonat állt. Legnagyobb részt alvásba voltak merülve s így a perronra sem szállt ki közülök egy sem, annál inkább mivel hűvös esős idő volt. A német gazdák Debreczenbe utaztak, honnan néhány percznyi megállás után folytatják az utjokat Bereg megyébe s onnan a Hegyaljára. A fényes társaságot Debreczentől kezdve Dobiecki Sándor vasuti üzletvezető kalauzolta. A német gazdák közül Oberndorf bádeni, br. Marnholz hannoveri földbirtokos, német császári fővadászmester és Landgraf von Flügge hannoveri dbirtokos Debreczenben maradtak s Steinfeld Mihály nagybirtokos vendégei voltak. Megtekintették a gazdasági tanintézetet, e pallagi telepet, a macsi uradalmat, a melynek kastélyában tiszteletökre tegnap fényes ebédet ad. Steinfeld Mihály.

* **B. rajacsipett háztulajdonosok.** A nagyvárad kir. pénzügyigazgatóságnak tudomására jött, hogy egyes háztulajdonosok üres lakásokat jelentenek be, hogy az ezek után eső adót leírják, pedig az üresnek jelentett lakásokat felhasználják. bérbeadják. Ismét mások adómentességet élveznek csak részben új épületeikért. A pénzügyigazgatóság most kipuhatoltatja hogy az ily bejelentések megfelelnek-e a valóságnak. Kiküldötte Nagy Ferencz fogalmazót s a város részéről pedig Báthory László irnokot hogy a bejelentett üres lakásokat vizsgálják meg s győződjenek meg a bejelentések valódiságáról. A kiküldöttek sok helyen tapasztalták, hogy az üresnek jelzett lakások épen nem üresek. Az illető házigazdákat megfogják büntetni.

* **Megesipett tejhamisítók.** Egyes tejkereskedők kihordói a szétküldésre nekik átadott tejet vízzel szaporítják s a felhígított és megsziporított tejből a többlet pénzt zsebre vágják. Tegnap Grünvald Simon tejkereskedő Boronka Zsófi nevű kihordónójét csipték meg a »vegyészet« s a kapitányi hivatalnál konstantálták hogy a tejet vízzel szaporította. Megbüntetik.

* **Baleset.** Tegnap este 6 óra tájban a Bazárszoros Bémer-téri torkolatánál egy kocsi felborult s a benne ülő b. Bothner huszár főhadnagy kiesett a kővezetre és oly súlyos sérüléseket szenvedett, hogy bérkocsin szállították lakására.

* **Betiltott lapelárusítás.** A »Friss Ujság« példáján felbuzdulva, az »Esti Ujság« utcái elárusítására kért engedélyt egy szatmári lakos Nagyvárad város polgármesteri hivatalánál. Miután még egy egyszerű erkölcsi bizonyítvány sem volt a nálunk teljesen ismeretlen egyén kérelméhez csatolva, a polgármester helyettes a kérelem teljesítését megtagadta.

* **A kutak befedése.** A vízvezeték kiszorította a kutak használatát, de azért a legtöbb helyen meghagyták a kutakat, legteljebb deszkával befedték. Hogy ez veszélyes, mutatja annak a kis leánynak a halála, aki a Csapó Ferencz házájánál az elhanyagolt kutban lelte halálát. A városi mérnöki hivatal megkereste a kapitányi hivatalt, hogy intézkedjék, miszerint az ilyen kutak vagy tömessenek be, vagy boltoz-

zák be azokat. A deszkával befedett kutakat jelentsék be. A kapitányi hivatal falragaszok utján fog intézkedni.

* **Közigazgatási ülés.** Nagyváradi város közigazgatási bizottsága csütörtökön június hó 3-án délután 3 órakor tartja rendes havi ülését.

* **Mi lesz a vasuti esengetyüből?** Ez a kérdés merült fel nem régiben, midőn tudtul adták a közönségnek, hogy június 1-től kezdve megszűnik a vasuti állomásokon a esengetyü jelzés. Egy praktikus indítványt tett is rögtön valaki, hogy adják oda a sok esengetyü az afrikai misszionáriusoknak harang gyanát. Az indítványok folytán bizonyára jut is sok esengetyü e kegyeletes vallásos czélra. Most agy másik indítványt küldött be hozzánk lapunk egyik olvasója, mely a következő:

E év június havának elsejével a magyar államvasutak összes állomásain megszűnik a haranggal való jelzés s az összes harangok, kivonatván a használatból, bizonyosan kótyavetyére kerülnek, vagy az államvasutak öntödéjében valami más módon értékesíttetnek.

Nem volna-e méltó a nagy Baross emlékéhez, hogy azok a harangok, melyek eddig az ő geniejének és vasszorgalmának legkedvencezbb tárgyát, a vasutat, a napnak világos és sötét óráiban hangos szóval szolgálták, halálukban a művész keze alatt megmésedve, szoborba öntve hirdessék a Baros Gábor el nem muló érdemeit, dicsőségét. És nem ez volna-e a legcélszerűbb módja a divatból kimenő vasuti harangok értékesítésének.

Adja oda az állam a harangokat — ha ugyan az anyag megfelelő — e czélra, egykori nagy miniszterének emlékeztetére.

Az indítvány mindenestre érdemes a bővebb megfontolásra.

* **Katonai élelmezési-raktár építése.** A katonai parancsnokság Nagyváradon nagyobb szabásu élelmezési raktárt akarna építeni. Erre nézve a katonai bizottság június hó 3-án délelőtt tárgyalást tart, amelyre Nagyváradi város polgármesteri hivatalát is felkérte, hogy a tárgyalásra a város részről képviselőjét küldje ki.

* **A Pecze rendezés kérdése.** Nagyváradi város tervényhatósági bizottsága tudvalevőleg a Pecze rendezés kérdésének és tervezésének tanulmányozására egy bizottságot küldött ki Dus László, dr. Hoványi Eerencz, Busch Dávid, ifj. Rimler Károly, Bozóky Béla, Száhlender Károly, Hlatky Endre, Hoványi Géza, Moskovits Miksa, Kugler Albert, és Gábel Jakab, tagokból. A bizottság a jövő pénteken, június hó 4-én délután 4 órakor ülést tart, a melyre, mivel az előbbi tervbe felvett fedett csatornát elejtették, a IX. kerületi kultur mérnökséget (Arad) továbbá az érdekelt I. sz. püspökséget, I. sz. káptalant és Guttman József építész is meghívják. Ha az érdekeltek nem jelennek meg azért az ülést megtartják.

* **ÉRTESÍTÉS! Kedvezőtlen időjárás miatt mai naptól kezdve a raktárban lévő összes férfi női és gyermek sárga és barna Casrobadi czipőket az eddigi áraknál 15% olcsóbban árusítjuk el.**

tisztelettel,

FÁBRI TESTVÉREK.

A »Szigligeti társaság« választmányi ülése.

(Saját tudósítónktól.)

Igen érdekes választmányi ülést tartott tegnap délután 5 órakor a »Szigligeti társaság« a Gazdasági és Iparbank helyiségében. Elhatározták, hogy a nagyváradi színészeti jövő évi 100 éves évfordulója alkalmából ünnepélyt rendeznek folyó évi július 4-én pedig a társaság matinéét rendez Derecskén az azelőtt 2 évvel Nagyszalontán tartott

kitünően sikerült felolvasási ünnepély mintájára. — Egyéb apró ügyek is kerültek még tárgyalás alá s két új tagot is vettek fel.

A gyűlésről tudósítónk a következőket írja:

Jelenvoltak Rádl Ödön elnökle alatt: Dr. Adorján Armin, dr. Bodor Károly, dr. Gyémánt Jenő, Láng József, dr. Szombathy István és Winkler Lajos.

Az ülés megnyitása után az elnök bejelentette, hogy legújában a következő művek érkeztek a társasághoz ajándék gyanánt: Dr. Rózsa Mór: »A munka egészségtana.« E. Kovács Gyula »Költemények.« Az országos magyar iskolaegyesület kiadványai. A »Nagyváradi« politikai napilap 26 éve. Dr. Imrik Péter: »Választás vagy kinevezés tekintettel a rendre és szabadságra.« Ugyancsak Imrik Péter táblabíró beküldte a Schlauch bibornok jubileumára írt ódáját is a társaság jövő évi évkönyve számára. A könyveket a társaság könyvtárába helyezik.

Az 1898. évkönyv.

Ezután vita keletkezett a felett, hogy a társaság jövő évben is adjon-e ki évkönyvet, miután az első évkönyv oly jól sikerült s oly kedvezően fogadtatott.

Rövid vitatkozás után elhatározta a választmány, hogy évkönyvet ad ki újból, de az csak a jövő év karácsonya táján fog megjelenni.

A nagyváradi színészet 100 éves évfordulója.

Általános figyelem közt olvasta fel ezután az elnök Ferenczy Zoltán kolozsvári egyetemi-könyvtár igazgatónak levelét, melyben Ferenczy hívja fel a »Szigligeti társaság« figyelmét, hogy jövő év augusztus 26-án lesz 100 éve annak, hogy Nagyváradon a legelső magyar színtársulat játszott a »Fekete Sas«-ban. Ez a társulat, mely a kolozsvári Wesselényi-féle színtársulat volt 1798 augusztus 25-én jött N.-Váradra Debreczenből N.-Létán át s itt augusztus 26-án előadta a »Süketnéma« című 3 felvonásos vígjátékot, melyet Corneille József fordított magyarra francziából, egészen október 3-ikáig játszott a társulat Nagyváradon (valószínűleg a régi »Fekete-Sas« termében s azután újra visszament Debreczenbe, honnan december 3-ikán újra visszajött Nagyváradra.

Hogy miféle darabokat adtak elő nem igen lehet tudni, csapán egy színlap ismeretes eddigelé e korból melyen »A pénz vagy a szonny gyűlölet« című darab előadását hirdetik. A társulat nem igen jó anyagi viszonyok közt élt, habár Nagyváradon meglehetősen párfogásban részesítette a közönség.

A »Szigligeti társaság« nagy köszönettel vette a Ferenczy levelét s jegyzőkönyvi közönetet szavazott neki szives figyelméért, dr. Bodor Károly főtitkár pedig megbízták, hogy igyekezzék megkeríteni az első előadástól való színlapot és ha lehetséges magát a darabot is hogy a jövő évben augusztusban a társulat dísz előadást rendeztethessen a színpadon, mely alkalommal e darab is színre kerülne. A főtitkár majd véleményes jelentést fog tenni az ünnepély programjára nézve is.

A Szigligeti társaság Derecskén.

Ezután az ülés legérdekesebb pontja következett.

A derecskei kaszinó ugyanis dr. Buday József indítványára szives hangu meghívót küldött a társasághoz, hogy a nyár folyamán rendezzen Derecskén egy matinéét.

A társaság a meghívást örömmel fogadta s elhatározta, hogy a matinéét július 4-én délelőtt 11 órakor tartja meg.

A tagok már előtte való szombaton men-

nek ki a délutáni vonattal. Berettyó-Ujfaluban küldöttség fogja fogadni a társaságot s onnan kocsival vonulnak be Derecskére.

A matinéé programjának megállapítása után a felolvasásokat rendező bizottságot küldték ki, de a következő vázlatot állapították meg előre is:

1. Elnöki megnyitó. Tartja: Rádl Ödön.
2. Költemény. Szavalja a »Szigligeti társaság« valamelyik derecskei tagja.
3. Propper N. János felolvasása »a keleti utazás«-ról.
4. Dus László verse.
5. Elbeszélés: Irja és felolvassa Dézsi Géza.
6. Társadalmi értekezés: Tartja a társaság egy vidéki tagja.

Ez azonban még nem végleges program a mennyiben még csak ezután kéri fel reá a tagokat.

Az ünnepély előkészületeinek megtételére egy bizottság küldetett ki, melynek tagjai: Rádl Ödön elnökle alatt dr. Bodor Károly, Láng József, dr. Adorján Armin és Lovassy Andor.

A matinéé tiszta jövedelmét jótékony czélra fordítják.

Apróbb ügyek.

A népkönyvtári bizottságot alakították meg azután, melynek tagjaivá egyhangulag megválasztattak:

Sipos Orbán, dr. Berkovics Ferencz, dr. Várady Zsigmond, dr. Adorján Armin, Winkler Lajos, dr. Bodor Károly, dr. Szombathy István és Auspitz Adolf, e bizottság még 5 taggal kiegészíti magát s azután önmaga választja meg elnökét.

Ezután dr. Bodor Károly főtitkár bejelentette, hogy a társaság helybeli tagjai közül Szalóky Elek, Kersch Ferencz és ifj. Kocsán János elköltöztek városunkból, kiknek távozását a társaság sajnálattal vette tudomásul.

Uj tagok.

Titkos szavazás utján dr. Bodor Károly indítványára uj tagoknak felvették Ujhelyi Béla nyug. csendőrnagyot és dr. Adorján Emil ügyvéd jelöltet, ki Leander ál név alatt írt is a helybeli ujságokba.

Jelentéktelenebb ügyek elintézése után az ülés véget ért.

A becsületének áldozata.

— Iszonyuan összevagdalt asszony. —

(Saját tudósítónktól.)

Borzalmas gyilkossági kísérletről értesíti lapunkat Mező-Sass községből levelezőnk. Mire olvasóink értesülnek a rémes gagszagról, valószínűleg a szegény áldozat már kiszervenedett.

Az elvetemült alávalóságnak, az emberi gonoszságnak s a vadállati kegyetlenségnek a legnagyobb foka indíthat csak ilyen borzasztó tette egy minden emberies érzetből kivetkőzött egzisztenciát.

Tegnapelőtt a község határába vetni ment Kovács Julianna 22 éves asszony. Estefelé a mezei munkások, midőn haza igyekeztek, egy barázda mellett réműlve látták, hogy az ifju nő véreben fetreng.

A szegény asszony irtóztatón össze volt vagdalva. A nyaka, gégeje teljesen elmeszve a gerincoszlopig; azonkívül jobb kezének négy uja a csontig átvágvá.

Azonnal értesítették az előljáróságot, aki az iszonyuan összevagdalt nőt beszállította a községbe.

A rögtön értesített csendőrség nem hall-

gathatja ki a súlyosan sebesültet, mivel beszélni nem tud.

Tegnap szállították be a vézna természetű, sovány testalkatú nőt a biharmegyei közkórházba s az előjáróság részéről küldött emberek azt állították, hogy öngyilkosságot követett el. Ez azonban az első percében valószínűtlennek látszott, mert az ujjon talált mély vágások azt bizonyítják, hogy a gyilkossal dulakodott s védni akarta magát, ebből kapta a mély vágásokat az ujján.

A nagyváradai ktr. törvényszék vizsgáló bizottságának kiküldöttjei még tegnap késő délután megjelentek a közkórház 13. számú kórtermében, hol az iszonyuan összevagdalt nő fekszik, hogy kihallgassák. Ez azonban nem történetelt meg, mivel a 40 fokos láz daczára is eszméletlenül levő súlyosan sebesült nő nem bír beszélni, írni pedig nem tud. Különben is a megerőltetés csak siettetné biztos halálát.

Sok fáradsággal annyit mégis sikerült megtudni a szegény nőtől, hogy egy ember megtámadta a szántóföldön s vadállati szenvedélytől elvakulva, meg akarta becstelenteni, de ő minpenképpen védekezett. Midőn a borzasztó ember látta, hogy nem viheti keresztül aljas szándékát, élesre fennt késével támadta meg.

A kétségbeesett asszonyt az életöszön a végső erőfeszítésre készítette s jobb kezével megkapta az éles kést, a mely a csontig keresztül vágra négy ujját. Ezután metszette el a gonosztevő a szegény asszony, nyakát. elvágva teljesen a gége hangszála is.

A gonoszlevőt ismeri személyesen, a mint fejével inté, de már a nevét nem tudja megmondani, mivel nem tud hangot adni.

A biharmegyei közkórházban a leggondosabb ápolás mellett sem remélik megmenthetőnek a szegény asszonyt, aki becületének áldozata, annál inkább, mert iszonyu sebesüléshez még a tüdőgyulladás is fellépett.

A hirös város.

Nem régen azzal a nyilatkozattal lepte meg Polónyi a bámuló Európát, hogy Nagy Mihály, csak kismiska s most maga Kecskemét, a hirös város azt vallja, hogy neki még kisebb miska.

Hogy kismiskásodott le ennyire Nagy Mihály? Ez a kérdés foglalkoztatja most a művelt nyugatot.

Saját külön tudósítónk utána járt a dolognak s a tényeket ennyiben közli. Nagy Mihály doktor, de nem medicin, hanem juris — ennek a betegnek örülnek, Nagy Mihály törvényszéki bíró volt, de leköszönt — ez a peres feleknek esett jól, Nagy Mihály képviselő — ez egyedül neki okos boldogságot, Nagy Mihály ügyvédi irodát nyitott, — ezen már sem nem örül senki sem jól nem esik senkinek, sem nem boldogít senkit; még őt sem, legfeljebb megboldogítja — a mandátumát. Nagy Mihály nagyot botlott. Igen, hogy ez a példaszó szerint megesis a lóval is, pedig négy lába van, annál inkább Nagy Mihálylyal, kinek s. k. tudósítónk szerint csak két láb áll rendelkezésére mégis rá nézve súlyossá lett e botlás.

Nagy Mihály nagy plakátot csináltatott s ezt iratta rá:

*Értesítés. Van szerencsém a t. közönség becses tudomására hozni, hogy Budapesten ügyvédi irodámat megnyitottam. a hol is naponta reggeli 8 órától 12-ig, délután 3-tól 6 óráig úgy polgári, mint büntető ügyekben jogi tanácsokkal a t. jogkereső közönségnek a legnagyobb készséggel szolgálatára állok. Együttal tisztelettel értesitem Kecskemét város nagyjérdemű közönségét, különösen pedig mélyen tiszelt választópolgárait, hogy a folytonos és könnyebb érintkezés céljából hetenként kétszer, esütörtökön és vasárnap Kecskeméten fogok tartózkodni. Budapest, 1897. április 12-én. Nagy Mihály dr. ügyvéd, országgyűlési képviselő.

Most hát dr. Nagy Mihály a hirös város képviselője.

Ezen a plakáton nagyott nézett a hirös város, — Micsoda!? Hát a nagyságos ur 8—12-ig és

3—6-ig ügyvéd, esütörtökön és vasárnap turista? hát akkor mikor visel minket képen? Hát azir etük ittuk bele az ország házába, hogy ott aszt' azi se tudják van i Köcskemétnék követtye va se!?

Rátkay Lajos ügyvéd aztán szóba is hozta a dolgot a városi közgyűlésen fel említve, hogy Nagy Mihály saját plakátja szerint nem felelhet meg képviselői kötelességének.

Ezt egyhangulag megértették, sőt ez eselemből kifolyólag bizalmatlanságot szavaztak neki, mely dologról a főispán indítványára értesíteni fogják a t. Házat.

Igy hát megtudjuk a t. Házban is, hogy haines is Kecskemétnék képviselője, de Kecskemét van. Nagy Mihály pedig meglehet elégedve az első honoráriummal.

Igy lesz Nagy Mihályból — kismiska.

Köby.

Talált női holtest.

Lapunk e hó 27-iki számában tudósítónk szük szavu távirata folytán csak röviden irtuk meg azon női hullára vonatkozó esetet, mely Vár-Sonkolyos község lakóit izgatott kíváncsiságban tartotta. Tudósítónk az esetről most már egész részletesen a következőket írja:

E hó 25-én Togyerás Mitru és Togyerás Gábor a vársonkolyosi alagut közelében lévő szántó földjeikre mentek dolgozni, az alagut mellett a Sebes-Körözs elágazása által képezett szigeten egy nőt vettek észre a sziget parton a kavicsokon elterülve. Nyomban oda-siettek es akkor látták, hogy az illető meg van hallva, kihúzván a partra rögtön jelentést tettek az esetről az előjáróságnak. Az előjáróság beszállította az illetőt a község házára és tüstént bejelenté az élesdi járás-bírósnágnál a holt test kilétének kipuhatólása iránt teendő intézkedések végett. Mint előzőleg is megirtuk volt a külső jelekből ítélve mindenki méltán vélhette, hogy az illető kül erőszak által mult ki, mert a szemek felett es a koponyán látható mély szuras es tompa ütés helyek — a tüzetes orvosi vizsgálat előtt — természet szerűen arra hagytak következtetni, hogy az illető boszunak vagy rablógylkosságnak lett áldozata. Mig az orvos-törvényszéki benczolás megezőfolta ezt.

E hó 27-én délután Böhm Jenő vizsgáló bíró vezetése alatt Dr. Sámson Márton es dr. Molnár István orvosok eszközölték, a törvényszéki benczolást, melynek alapján azt állapították meg, hogy az illető nő halálát a vízbe fulladás okozta s a rajta észlelt kül sérelmek a víz sodrása következtében a hegyes kövek es kavicsok által okoztattak.

A nép száján keringett különféle verziók is megszűntek, mert ennek alapján az öngyilkosság sincs kizárva. Az illető ki léte azonban mind ez igeig teljesen ismeretlen s a nyomozás ez iránt a legszelesebb irányban folyik.

A hulla leírása körülbelül a következő: 20—30 évesnek látszó, gesztenye színű rövidre vágott kissé ritka hajjal, arcza hosszás, arczbőre barnás fehér, szemöldökei barnák, több foga hiányzik, öltözete felvidékiek.

TANÜGY.

Vizsgálatok a papnöveldében. Kedden kezdődnek a helybeli theologián a II. félévi vizsgálatok s melyeknek sorrendje a következő: 1-én Neveléstan, 11-én Dogmatika, 12-én Egyháztörténelem, 18-án Szerartástan, 19-én Szentírás apologetika es exegesis, 24-én Társadalom tudomány, 26-án Bölcsészettan es az evangéliumok magyarázata. A vizsgálatokon maga a bibornok fog elnökölni.

A nyáradai kir. r. kath. tanítóképzőben az évrzáró osztály vizsgálatok napjai 1897. június 14-én I. évfolyam: jun. 15-én II. évfolyam jan. 16-án III-ik évfolyam. Magán-tanulók osztályvizsgálata: 1897 jun. 15-én délután; jelentkezés 1897 június 14-ig. Az igazgatóság.

A nyáradai r. kath. püspöki kisdédvő-nőképző intézetben tartandó vizsgálatok napjai: 1897, jun. 8-án magán-tanulók osztály vizsgálatai; jun. 9 es 10-én évrzáró osztályvizsgálatok; jun. 12-én képesítő-vizsgálat írásbeli része jun. 21-én tanképesítő tevő magán-tanulók vizsgálata az »alaki munkából«, jun. 22-én tanképesítő szóbeli része a hittanból; jun. 23, 24, 25, 26-án szóbeli tanképesítő es óvodai minta-tanítás. Az igazgatóság.

EGYESÜLETEK.

A mai gyűlések. Nemhiába, hogy Nagyvárad az egyletek városa, minden vasárnapra 5—6 közgyűlés esik még a nyári hónapokban is. Ma a következő egyletek es társulatok tartanak gyűléseket:

Délelőtt 11 órakor a »Biharmegyei es nagyváradai régészeti es történelmi egylet« felavatással egybekötött tisztújító közgyűlése a Schlauch téri »Museum« nagytermében. Ugyanekkor lesz a »Nagyváradai építőiparosok ipartestületének« gyűlése is.

Délután 3 órakor az »Izraelita nőegylet« es a »Hunyadi gőzmalom részvénytársaság« gyűléseznek. A Hunyady malom gyűlése felé különösen nagy figyelem irányul. Ezen a gyűlésen dül el ugyanis a régi »László« malom sorsa.

A zenekedvelők próbápi szünetelnek. Értesítés: A nagyváradai zenekedvelők egyesülete-zenekarának gyakorló próbái értesítésig elmaradnak. Nagyvárad, 1897 május 29-én Réz Mihály egyesületi igazgató.

Orvosok ülése. A »Biharmegyei orvosgyógyszerész- es természettudományi-egylet« folyó évi junis hó 1-én délután 5 órakor (Uri-utca, Akadémia) szak ülést tart, melyre a t. egyleti tagokat ezennel meghívom. Kelt Nagyváradon, 1897 május hó 29-én Dr. Berkovits Miklós egylettitkár.

IRODALOM.

A nagyváradai modern (?) antiquarium es »Trilby.« Van Nagyváradon egy magát modern antiquariumnak elnevezett könyvkereskedés, mely azonban csak annyiban modern, hogy tele van pikáns, kétesbecsű irodalmi művekkel s hogy a reklam csinálást nagyon is furcsa modernséggel üzi. A napokban is azt hirdette, hogy a Du Maurier pikáns regényéből a »Trilby«-ből 4600 es egynehány példányt adott el Nagyváradon. Mint a kiadótól közvetlenül vett adatokból megtudtuk a »Trilby«-nek csak most jelent meg a harmadik kiadása s egy-egy kiadás mindössze 1000 példányban lett nyomtatva, hogyan adhatott el már most a modern antiquarium 4000 példányt az az ő titka. Volt alkalmunk egy alkalomunk, egy alkalommal megnézni ezt a jeles antiquariumot, de alig láttunk más könyvet benne mint pikáns naptárakat, Kock, Zola, Pireoost regényeit. Olcsóság tekintetében pedig beszélni sem lehet róla mert valamire való művet alig 5—10 százalék árleengedéssel lehet kapni; itt csak a sajtakarónak való művek olcsók, azokat pedig a sajtosnál ráadásul is megkapja teljesen ingyen az ember.

SZINHÁZ ES MŰVESZET.

A furcsa háboru. Üres ház előtt folyt le tegnap »A furcsa háboru« második előadása. A diák-majális ugyanis csaknem az összes színházba járó publikumot a Félix-fürdőbe vonzotta. Az üres ház daczára azonban jó es

gördülékeny előadásban volt részünk s rövidebb idő alatt is volt vége az előadásnak mint a multkor, midőn a jobb énekszámok csaknem mindenikét megismételte a közönség. Legnagyobb sikert most is Székely Irén aratott, ki nehéz és hosszú szerepét nagy bravúrral játszotta és énekelte végig. Pártnerai, különösen Hegyes és Tolnainé jók voltak. Déri remekül énekel, de mozdulatai, játéka, kezdő színészre vallanaki Szinte látszik rajta, hogy nem jól érzi magát a színpadon.

A jövő heti műsor. A jövő hétre megint igen jó műsorral kedveskedett Leszkay a publikumnak. Hétfőn Sardonnak kitűnő drámája »Fedora« kerül színre, melyben a czimszerepet P. Adorján Berta játssza. Kedden az e hétről elmaradt »Eleven ördög« szimű kellemes zenéjű operettében lesz alkalmunk gyönyörködni. Szerdán újra premiére lesz. Folinusz Aurélnak a Vigszínházban az eredeti darabok közül legnagyobb sikert aratott sziműve »Az öreg« kerül színre, melyet másnap megismételnek. Pénteken két régi, de kitűnő operettet elevenítenek fel »A szép Galathéa«-t és a »Pajkos diákok«-at Szombaton »Egy katonatörténetét« adják, míg vasárnap délután a nagyzejtai Zajtay István feleskei nótárius mókáiban lesz alkalma a publikumnak magát halálra kacagni. Este Géczy Istvánnak »A gyimesi vadvirág« szerzőjének legújabb népsziműve kerül színre, melyet igen sikerültnek mondanak. A jövő héten tehát újra kellemes színi estékre van kilátásunk. Leszkay valóban elismerésre méltó buzgósággal és ügyességgel állítja össze reportoárját.

MULATSÁG.

Diák-majális.

— Május 29. —

Valami szépet szeretnék írni. Megérdemeiné a ragyogó stílust az, amit most akarok leírni. Egy szép mesének is beillenek, amiről a Félix fürdő fái regélnek, arról a mulatságról, mely tegnap zajlott le.

A fiatal szívek megdöbbantak, a madár üdében dalolt s daczára a szakadó esőnek, a fiatal leánykák verőfényes tavaszi nappá varázsolták a tegnapot.

Látni kellett, leírni teljesen lehetetlen. A terem megtelt fiatalossággal s mint egy-egy szál virág ragyogva, tarkávává tették a helyiséget.

Nagy és szépszámu közönség gyűlt össze s talán ez leginkább jellemzi a sikert s legezelszerűbb lett volna a névsorral kezdeni.

Jelen voltak a következők:

Asszonyok: Örley Kálmánné, Sebő Pálné, Persz Adolfné, Pallay Lajosné, Márkus Jánosné, Garán Jánosné, Korda Kálmánné, Géczy Józsefné, özv. Magyar Józsefné, Szokoly Tamásné, Miskolezy Barnabásné, Ujházy Antalné, Nemes Imréné, Böszörményi Gézánné, Bozóky Béláné, Nadányi Jenőné, Balogh Viktorné, özv. Petrovics Endréné, özv. Tóth Józsefné, Gallovics Frigyesné, Király Viktorné, Szunyogh Lórándné, Wurst Terka, Olasz Gyuláné, özv. Járóssy, Hoffman Henrikné, Pallay Lajosné, Fráter Zsigmondné, Fráter Gézánné, Bulyovszky Józsefné, Baróthy Sándorné, Szombathy Istvánné, dr. Molnár Imréné, K. Nagy Endréné, Sztarill nővérek, Lázár Mártonné, Lázár Zoltánné, Heringh Sándorné, özv. Antalóczy Sándorné, Cseresznyés Albertné, Szolcsányi Hugóné, Sipos Irma, Frankó Margit, Schwarcz Ferenczné, Borza Gizella, Kugler Albertné, Papp Józsefné, Wertheimstein Alfrédné.

Leányok: Sipos Elza, Sebő Anna, Örley Anna, Szokoly Ilonka, Garán Ilonka, Miskolezy nővérek, Géczy Irén, Magyar Gabriella, Déry Mariska, Petrovics Stefike, Ujházi nővérek, Persz Aranka, Sziládky nővérek, Márkus Rózsika, Pallay Erzsike, Korda nővérek, Kovács Emma, Fráter Matild, Tóth Elza és Mariska, Kugler Rózsika, Novák nővérek, Kiss Anna, Erdély Irén, Szombaty Katinka, Soltész nővérek, Szokoly Margit, Graf Mariska, Rozslay

nővérek, Harmaty nővérek, Wertheimstein Adrien, Cseresznyés Lujza, Schwartz nővérek, Brenner Mariska, Antalóczy Anna, Szolcsányi Olga, Balogh Irén, Nadányi Margit, Földessy Margit, Mihalovszky Hedvig, Galovits nővérek, Sebestyén Irén, Rákossy nővérek, Bozóky Nóra, Magyar Erzsike, Király Klára, Szokoly Anna, Bazar Florka, Dankó Olga, Böszörményi Matild, Király Sára, Hegyesi Anna, Gálbory Anna, Goszler Irma, Molnár Ilonka, Cseresznyés Juliska, Geizner Lujza, Lázár Ilonka, Schenker M. Olasz Irén, Pallay Erzsike, Papp Ella és Aranka, Sebestyén Máli, Király Ilona, Hering Erzsike, Frankó Margit, Brül Adél, Beliczay Irén.

Notabilitások: Bulyovszky József, Szunyogh Péter, Molnár Imre, Mezey Mihály.

A Réti Népkör mulatsága. A szép fejlődésnek indult »Réti Népkör« ma, vasárnap tartja meg majálisát, saját helyiségében. A mulatság igen kedélyesnek ígérkezik s a rendezőség kellemes szórakozásról gondoskodott. A tánczoló kedvét jó cigányzene fogja vilányozni.

Igazságszolgáltatás.

Az udvariatlan tánczrendező.

Csujfalva községnek ninesen meg a maga táncztanítója s így csak a faluból kerül ki mindég a tánczrendező.

Az elmúlt január havában román Karácsonykor Major Illés éppen nem délezzeg legény töltötte be a falu tánczhelyen e fontos tisztet.

Major Illés azonban nem sokat foglalkozott sem a »Pesti művelt társalgyóval« sem a »Mi illik« czimű utmutatóval s így elkövette azt az udvariatlanságot, hogy a tánczoló fátáktól 5—5 kr. tánczrendezői díjat szedett.

Ezen megbotránkozott egyik régi haragosa: Toja Pást és rosszalását fejezte ki.

A táncz után a korezmába vonult a fiatalság, ahol a sértést újabb sértés követte; egy üres üveggel kínálta meg Toja Pás Major Illést.

Ezt a sértést már csak vér moshatta le; de nem a párbaj kodexek által előirt formában. Major egyszerűen elhuzta az oppines mellől a fanyelű bicskát s Toja Pásnak a hasába döfte, azonkívül a kezét és lábát sebesítette meg.

Ezért állott tegnap a törvényszék előtt. Szándékos emberölés kísérleteért elítélték 1 évi börtönre, a vizsgálati fogságból 3 hónapot betudtak a büntetésbe.

Apellált.

Tolvaj egylet. Ezt a legújabb nagyváradi egyletet négy jó madár, névszerint Lázár Lajos, Balog Gábor, Nagy Károly és Balog Gáborné alakították. Az alapszabályokat ugyan nem terjesztették fel megerősítés végett a belügyminiszterhez, de annyit mégis sikerült a tegnapi végtárgyaláson megtudni, hogy annak csak két pontja volt: Az egyik, mely a következőkép szölt: Az egylet célja minél többet lopni, a másik: a nyereségben a tagok közösen osztozkodnak. Az új egylet egy kirándulással avatta fel működésének megkezdését s a mult év november havában Pusztatoldot tisztelte meg látogatásával legelőbb, hol az éj leple alatt számos parasztgazdánál eszközöltek érték eltávolítási műveleteket, azután átmentek Ártándra s dolgukat elvégezve szépen visszahajtottak Nagyváradra. Az első kirándulás eredménye egy bunda, 10 liba és 4 rucza volt, melyet szépen felosztottak egymásközött. Már éppen a felett vitakozott az új társaság, hogy hová helyezze át cselekvésének színterét, midőn az egész banda hurokra került. Tegnap ítélték a nagyváradi kir. törvényszék a jeles célú egylet felett s Balog Gábornét 2 havi fogságra a többieket pedig egy és fél évi börtönre ítélté.

Nyilvános tárgyalás — zárt ajtók mellett. A nagyváradi kir. törvényszék büntető tanács-termében már régóta tapasztalták, hogy különösen szombat napokon 15—16 éves ifju urak töltik meg a termet, s esupa unalomból való-

ságos sétát rendeznek ki és be s ez által zavadják a tárgyalást. A tegnapi tárgyaláson meg sokalta ezt a kelletlen sátát a tárgyalást vezető bíró s igen helyesen, elzáratta a termet. Így talán csak majd másutt keresnek szórakozást az ifjonez urak.

REGENY-CSARNOK.

P R A D A.

Fordította K. G.

36.

Vilmos többet akart tudni, mint a mennyit ő tapasztalt már, hogy hogy mehet Leonora dolga az idegenben. Mint hogy nem volt abban a helyzetben, hogy a teljes életben résztvegyen legnagyobb meglepedésére történt, hogy azt az életet a távolból szemlélhette minden változásaiban mikor pedig Vaelbekék testvérel együtt eltávoztak, mintha csak elszakították volna az élettől, mintha csak magas falat raktak volna szeméi elé, hogy ne láthassa az élénk nyughatatlan világot.

Minden józan okoskodása, minden jó, vigtermészete daczára ez az elzárkózottság súlyosan nehezedett lelkére, de különösen súlyosan a téli időszaiban. Ottó annyira el volt foglalva az üzleti dolgokkal, hogy csak ritkán látta. Atyja napról napra összéb esett, álmosabb lett igaz mikor egy pár pohár jó bort bevett több élet jelentkezett benne, de rendes társalgást nem lehetett vele folytatni. A dologgal sem mehetett semmire emlékezete is majdnem cserben hagyta, szelleme üdvösségéből is sokat vesztett, mert az új benyomások hiányoztak, új gondolatai sem igen akadtak, minden szürke színben jelent meg előtte s bizonyos borzalommal gondolt a talán még hosszú életre, mely egyhanguan, minden érdekesség nélkül, olyan dolog nélkül fog eltelni, mely az ő részvétét is felébreszthetné.

Ilyen hangulatban találta a Leonora levele ha ez sejtette volna, milyen jó benyomást tett Vilmosra a megfoghatatlan férfias erős vonásokkal irt levél megpillantása is, talán elhatározta volna, hoy többször ír, lehet az is, hogy nem, mert nem igen sokat törődött rokonai, hozzátartozói öröme vagy szomorúságával.

Vilmos nem nagyon szerette, különösen nem, mióta Ottóval olyan szivtelenül járt el, mégis ő volt a kapocs mely a külső világhoz kötötte, egyetlen tagja a családnak kívül okos szót lehetett váltani, az egyetlen ki meghallgatásra méltó szót beszélt hozzá, ujjaiával csettintve mi bizonyos elégtételt jelentett, bontotta fel a levelet.

— »Vilmos!« — hangzott a megszólítás — a »kedves« jelző az ilyen dolgokban érzéketlen hölgnél nem igen került ki a tollból.

— »Vilmos bizonyára csodálálkozol hogy tölem levelet kapsz, én azonban még jobban csodálkozom ha azokra gondolok, mely a tollat kezembe vétette.

Néhány héttel ezelőtt nem hittem volna, hogy lehetséges sőt hálás dolog legyen, hogy veled erről beszéljek és most hozzád fordulok mint egyetlen barátomhoz, tanácsadomhoz.

Igazán figyelémre méltó nemde? Magam láttam be, hogy az én okos nagyrabcsült fivéremnél jó lesz tanácsért, és segítségért kopogtatnom. Tudom, hogy káröröm fog el, nekem azonban mindegy, s bolondság volna, ha ezért szégyelném magam, mert te mégis csak testvérem vagy.

— Ez ugyan hiába került — gondolta Vilmos — hogy ilyen beszélést tart szükségesnek.

Tovább olvasta.

— Teháta dologra.

(Folyt köv.)

TAVIRATOK

„Magyarország“ a helyzetről.

Budapest, máj. 29. (Saj tud. táv.)

A »Magyarország« szerint a nemzetipárt katonai követeléseit Fejérváry javaslatai

által teljesen ki van elégitve. Hétfői értekezletükön a javaslatokat teljesen elfogadják. Fontosnak tartják azt a körülményt, hogy Horánszkyt meghívták az udvari ebédre, ami a jövőt illetőleg nagy reményeket kelt. A szabadelvűpárt Tisza-frakciója sokszor éjfélig tanácskozik Tisza Lajos lakásán, a többség azonban örül a jó hírek hogy megnyerheti Apponyit.

Horánszky külön udvari futárral hívatott meg a mai ebédre ami azzal is összefügg, hogy a *felső óhaj vele beszélni a kvóta ügyben.*

Istenitélet a templomban.

Szeged, május 29. (Saj. tud. távirata.) A véletlen különös játéka nyilvánul az alábbi esetben, mely a szegedi alsóvárosi templomban történt.

A ferencziek a fönt nevezett templomban egy ezüst misét ünnepeltek, mikor a zivatar hirtelen kitört s az ünnepélyre összegyűlt nép a rejtelmesen elsötétült templomba szorult. Kint tombolt, zúgott az orkán, midőn a halotti csendben egyszerre egy vakító tűzkéve csapott a templomba, a villám az oltárt teljesen összerombolta rettenetes döngések között. A híveket óriási pánik fogta el erre s fejvesztve akartak rohanni kifelé. Urban juvenalisz gvardián így szólt bátor hangon a néphez:

— Látjátok! Istenitélet. Ne mozduljatok és nem lesz semmi bajotok!

A nép lecsillapult s nem történt semmi szerencsétlenség.

Vilmos császár Budapesten.

Budapest, máj. 29. (Saj. tud. távirata.) Vilmos császár körülbelül szentember 20-ikán Budapestre fog jönni, mely alkalomkor nagy ünnepségek lesznek.

Retiraló miniszter.

Budapest, máj. 29. (Saj. tud. távirata.) Perczel miniszter ma azt az ígéretet tette Mikszáth-nak, hogy a Ház tegnapi ülésén némilleg az újságírókat illető szavait a Ház nyílt ülésén reklámként fogja. A miniszter az egyetemi ifjúság ügyében válaszolt Holló Lajosnak a az általános zaj és felháborodás között a következőleg szólt el magát:

Perczel Dezső belügyminiszter: ... azt az ifjúságot vezércikkekben arra tanítani, hogy mire való az a saroklámpavas ott az utcán ... (Nagy zaj a bal és szélsőbalon.)

Mit beszél a jegyzőkönyv.

Budapest, máj. 29. (Saját tud. távirata.) A »Magyarország« közli Miklós Gyula valamásáról a miskolcsi törvényszéknél felvett jegyzőkönyvet, melyben Miklós bevallja: Freund Henrik vállalkozó előtte kijelentette, hogy Münnich Aurel a Kassa-tornai vasutat éppen úgy csinálta, mint ő a boravölgyit. Ez a vallomás óriási feltűnést keltett ma a fővárosban.

Békeközvetítés.

Konstantinápoly, máj. 28. (Saj. tud. távirata.) A portának a hatalmak jegyzékére adott válasza hálisan fogadja a felajánlott békeközvetítést a nélkül azonban, hogy a béke feltételeit és alapelveit érintené, mindazonáltal kiemeli a szükségét annak, hogy a tárgyalások megkezdése előtt a terminushoz nem kötött fegyverszünetet időkorlátok közé kell szorítani és intézkedést kér arra, hogy a görög követek a fegyverszüneti határidő megállapítása végett jelenjenek meg a török főhadiszálláson. A követek ma közös tanácskozást tartottak. Hivatalos körök a Thessáliában elkövetett garázdálkodásokat a visszavonuló görög sereg által börtöneikből kiszabadított gonosztevők művének állítják.

A görög király helyzete.

London, május 29. (Saját tud. távirata.) A Morning Post athéni forrásból jelenti, hogy a görög királyi pár helyzete allandóan komoly. Bizonyos, hogy a királyi palotában előkészülete-

ket tettek az elutazásra. A viszony, mely a király és a Ralli-kabinet közt fenáll, a képzelhető legfeszültebb. Az általános helyzetet a legkomolyabbnak tartják. A »Times« szerint Ralli kijelentette, hogy Görögország nem érzi magát arra kötelezve, hogy az európai program kivételében közreműködjék és Európa zsandárja legyen.

A fegyverszünet megsértve.

Athén, május 29. (Saját tud. távirata.) A törökök megszállták a semleges zónában fekvő Tsopletest, mi ellen a görög kormány tiltakozást emelt.

Egy bécsi magyar halála.

Bécs, máj. 29. (Saj. tud. távirata.) A budapesti születésű Engel Pál, a Wiener-Salonblatt szerkesztője ma itt 51 éves korában elhalt.

Az írek nem jubilálnak.

London, máj. 28. (Saj. tud. távirata.) A parlamenti ír párt egy javaslatot fogadott el, mely felsorolva Írország panaszait, kijelenti, hogy nem vesz részt Viktória királynői jubileumán.

KÖZGAZDASÁG.

A gabona megdüléséről.

Milyen nagy örömmel szemléli a gazda gabonáját tavasszal, midőn szépek, felette dusan nővönnek látja azt. A jó aratás reményében bizva, szinte feleli, hogy beérésig gabonáját még igen sokféle csapás érheti, a melyek közül sokszor egy is elég, hogy örömet ürümmé változtassa. A jég kevéssé veszélyes dolog ma már, a mennyiben ez ellen biztosítás által lehet védekezni. Gabona-félék megdülésé ellen azonban biztosítás által védekezni nem lehet, annak dacára, hogy nem, egyszer, rövid idő alatt termésünket tönkre képes tenni.

Károsan hat a megdülés az által, hogy a megdült növény fejlődésében természetesen visszamarad s ennek következtében nemcsak hogy kevés érik, hanem még csekélyebb hozamot is ad. De sőt ha a növényzet igen buja s egészen a földön fekszik, úgy egy része egyáltalán nem érik be, sőt el is rothad; élősködő szervezetek is megtámadják, a melyek aztán végképpen megrontják azt ilyen körülmények között aztán nem lehet csodálkozni, ha a mag rendellenes fejlődést mutat, ha a szemek szorultak, töpettek, szintelenek, fénytelenek, könnyűek lesznek, sem azon, hogy a szalma részben rothadt, feletetésére egyáltalán nem, s eltartására is csak különös szárítás után alkalmas.

A megdülés okaik illetőleg a legutóbbi időkig a nézetek felette eltérők voltak, sőt a nagyközönség még ma is hajlandó azon föltevést elfogadni, hogy oka főleg a talaj kovasav hiányában heresendő, állítván, hogy a kovaföld azon alkatrésze, mely a szárnak erőt ellenállási képességét kölcsönöz. Ebből kifolyólag bizonyára ma is vannak, a kik azt hangoztatják, hogy a megdülést kikerülendő, gondoskodni kell, hogy a növények ásványi tápanyagukat minél nagyobb reservoirból vehessék fel, hogy ezáltal a rendes és megfelelő farost — fejlődés előmozdítottassék. E végből aztán azt tanácsolják, hogy 8—9 évi időközökben erős mézstrágyát kell alkalmazni, hogy ez által a kalászos növények a megdülés ellen nagyobb szívósságot nyerjenek.

Ez azonban ma már túlhaladott álláspont, annyival is inkább, mert eltekintve a talaj minőségétől, a megdülés mindig csak igen sűrű gabonánál fordul elő, jelöl, hogy nem a kovasav hiánya okozza a megdülést, mert nem tehető fel, hogy minden talaj, amely dus gabona-termést ad, kovasavban legyen szegény. Egyéb oknak kell lenni, mely mindig jelen van akkor, ha a gabona tulságos sűrűn áll.

Ösmeretes tény, hogy azon esetben, ha valamely növényt sötét helyen, például pinczében tartunk, úgy hosszúra megnő ugyan, de felette vékony, erőtlen marad; a megdülés oka is a világosság, illetve a közvetlen napsütés megvonásában keresendő. Minél sűrűbb a vetés, an-

nál kevésbé hatolhatnak be a napsugarak, s így annál valószínűbb annak megdülése. A vékonyan felnyult növény fajtái a napsugarak elvonása következtében hiányosan képződve, nem kapnak elég szilárdságot. Különösen a szár egyes izületei lesznek tulságos hosszukká, a szár sejtjei általában csekély szélességgel s aránytalanul nagy hosszúsággal fognak birni. Az ilyen sejteknek azonban nemcsak a szélességi átmérője lesz csekélyebb, hanem faluk is vékonyabb marad, ez azonban sajátosság módon csakis a száron észlelhető, de nem egyszerűen a leveleken is. Ezen elősorolt rendellenességek a szárnak a talajhoz közelebb eső részén termézetesen fokozottabb módon észlelhetők, mert ide legkevésbé hatolnak be a napsugarak s innét van aztán, hogy a megdült gabona mindig a második és harmadik izület között törik meg, mert a sejtfaalak e helyen leggyöngébbek. Annak a feltevésnek, hogy a tulkóvér talajokban leggyakoribb a megdülés, az az igen egyszerű magyarázata, hogy ilyen talajon a dusabb levélképződés következtében nagyobb a beárnyékolás.

A mondottakból tehát azon következtetést vonhatjuk le, hogy a tulságos sűrű vetés megritkításával a megdülést elkerülhetjük, mert ilyen módon elérjük azt, hogy a napsugarak a gabona szálak közé behatolnak. Ezt keresztül vinni többféle módon lehet.

Hogy elején kezdjük a dolgot, már a trágyázás alkalmával kell a gabona megdülésére gondolnunk. Miként hangsúlyoztuk, a nitrogén-trágya buja levélképződést eredményez és pedig a szem-termés rovására. Oly növények alá tehát, melyek után sűrű vetés mellett szemtermést várunk, sohase alkalmazzunk közvetlenül friss istállótrágyát avagy ha alkalmazunk, vagy ha talajunk nagyon humuszdus úgy alkalmazzunk egyidejűleg ásványi foszfortrágyát, nevezetesen szuperfoszfátot is, miáltal a megdülés eshetőségét igen jelentékenyen redukáljuk. A vetésnél pedig már csak azért is a vetőgépeknek kell előnyt nyújtanunk, mert ennek segítségével ritkábban vethetünk s így nincs kitéve gabonánk oly nagy mérvben a megdülésnek, mint kézzeli vetés után.

Ha ezen fogatosított óvintézkedések dacára is gabonánk hajlamot mutatna a megdülés iránt, akkor lelegeltetés, hengerezés, fogasolás, a sorközök megmunkálása, gyomlálás vagy esetleg sarlózás által segíthetünk a bajon.

Legáltalánosabban elterjedt szokás a buja vetéseket ősszel vagy tavasszal birkák által legeltetni. Ez eljárás nem volna épen rossznak mondható, ha a lelegeltetés ideje jól választott. Az időpont megválasztása azonban igen nagy befolyással van az eredményre, úgy nemkülönben a lelegeltetés kivitele. Legeltetni csak akkor szabad, ha a talaj egyáltalán nem nedves, ellenkezőleg egyrészt betaposás, másrészt gyökereztől való kitépés által a vetésben felette nagy kár történhetik. A juhokat csak áthajtani szabad a vetésen, épen csak hogy a leveleket lecsiphessék s nem szabad megállva legeltetni. Éppen ilyen kényes eljárás a sarlózás is, mely utóbbi akkor alkalmazandó, mikor a növények szárbá indulnak, szintén száraz talajon, kellő elővigyázat mellett. Rendesen azonban az a baj, hogy sem a legeltetés, sem a sarlózás nem a megfelelő időben történik, mert a legtöbb gazda nem egykönnyen fogja magát rászanni, hogy az »oly szép vetéseket« megcsönkítsa.

Az újabbkori tapasztalatok azt bizonyítják, hogy a buja vetések lehengerezése jobb szolgáltatót tesz a megdülés ellen mint akár a lelegeltetés, akár a sarlózás. A hengerezéssel első ízben Franciaországban tettek kísérletet s azt tapasztalták, hogy annál jobb eredményre vezet, mennél korábban s minél megfelelőbb időben eszközöztetik. A hengerezésre nézve legcélszerűbb időpont az, mikor a növények szárbá indulnak, ha t. i. az időjárás megengedi. A hengerezés hatása abban áll, hogy a bujvetést a földre fekteti, s ezáltal a tápnedvkeringésre akadályozólag hat, vagyis a növényzetet fejlődésében egy időre hátráltatja, hogy az annál erőteljesebb növekedésnek induljon.

A fogasolás is jó eredménnyel alkalmazható s a mennyiben a növényzet azáltal tényleg megritkítjuk, talán a leghelyesebb eljárásnak tekinthető, a sorközök költségesebb meg-

munkálásától eltekintve. A fogasolást akkor kell alkalmazni, mikor a növényzet még egészen fiatal és pedig a sorokkal keresztbe fogasolva, különösen igen sűrű vetésnél, czélunkat jobban elérjük.

A sorközök megmivelését aligha fogja valaki eszközölni csupán gabonájának megdülését elkerülendő. A sorközök megkapálását nagyobb terméshozom elérése czéljából mindég kiterjedtebben alkalmazzák s miután előnyeire s hátrányairól elégszer volt szó lapunkban ezuttal mellőzzük e tárgyat.

Elmondottuk volna tehát a gabona megdülésnek okát, s az ellene való védekezési módokat; csupán azt kívánjuk még felemlíteni miszerint a felette sok gyom árnyékot tartván, a megdülést szintén elősegíti; bármit tegyünk is tehát addig, míg gabnánk gyomos, minden fáradságunk kárba vész.

Selyem gubók beváltása.

Hirdetmény.

A nmlt. földmívelésügyi m. kir. miniszterium folyó évi márczius hó 26-án 13749. sz. a. kelt rendeletével a selyemgubók beváltási árát a folyó 1897. évre következőleg állapította meg:

A gubók csak élő állapotban és pedig következőleg osztályozva, váltatnak be:

I. osztály. A szép, erős, kemény, tiszta folt nélküli valamint a mézskóros gubók is, ha a fenti feltételeknek megfelelnek. Ezek beváltási ára *kilogrammonként 1 frt.*

II. osztály. A gyenge, de különben tiszta, esetleg külsőleg kissé foltos, továbbá a renyhékös és alakatlan, valamint azon gubók is, melyekben két vagy több báb van, azaz a dupla gubók. Ezek beváltási ára *kilogrammonként 50 kr.*

A hasznavehetetlen gubók, melyekhez mindazon piszkos és nedves gubók sorozandók, melyek a többi gubót is bepizskolják. Ezek beváltási ára *kilogrammonként 5 kr.*

Minta gyanánt minden beváltó-állomáson közszemlére kifognak tétetni oly gubók, melyek mint első osztályuak váltatnak be.

A selyemtermelők, midőn az államtól gubótermelésre ingyen betét vállaltak, saját, jól felfogott érdekükben is arra kötelezték magukat, hogy a tenyésztés körüli eljárásban azon utasításokat, melyeket az orsz. selyemt. felügyelőség közgeitől nyernek, minden egyes részletekben a legnagyobb pontossággal lelkiismeretesen követni fogják.

Az esetben pedig, ha nem úgy tenyésztenenek, mint előírva van, különösen, ha nem *eltekintenek vágott levéllel mindaddig, míg a hernyók a 4-ik vedlésen túl nem estek; ha a tenyésztési helyiséget nem szellőztetik kellően; végül ha a hernyók alatt az almot nem változtatják; akkor jogában áll a kerületi selyemtenyésztési felügyelőnek, az ily tenyésztőtől, jegyzőkönyv felvétele és esetleg a község előljárási bizottságának közbenjárása mellett, a selyemhernyókat elkobozni.*

A selyemgubók csakis teljesen érett állapotban és szárazon csak akkor vihethők beváltásra, ha azok előzetesen osztályoztatnak és ha a községbeli selyemt. felügyelő, a tenyésztési igazolvány könyveeskének czimlapján, a beváltásra az engedélyt sajátkezű névaláírásával megadta.

Kelt Szegszárdon, 1897. évi április hóban.

M. k. orsz. selyemt. felügyelőség.

A Sebes-Körözs-társulat közgyűlése elmarad. Ertesítés. A folyó évi június hó 2-ik napjára kitűzött Sebes Körözs-társulati választmányi és közgyűlés közbe jött fontosabb akadályok miatt további intézkedésig elhalasztatnak. Nagyvárad 1897. május hó 28. Gróf Csáky Lajosné m. k. társ elnök.

Szabályrendelet az állat-tenyésztésre. Nagyvárad város pénzügyi szakbizottsága június hó 3-án, csütörtökön délután 4 órakor ülést tart. Ez alkalommal az állat-tenyésztésre vonatkozó szabályrendeletet tárgyalni. A földmívelésügyi miniszter ugyanis különösen az apa állatokra nézve hozott be az eddigig eltérő intézkedéseket.

NAGYVÁRADI SZINKÖR.

Bérlet 27-ik szám.

Bérlet 27-ik szám.

Páratlan.

Páratlan.

Nagyvárad, 1897. évi május 30-án,

az arad-nagyvárad színtársulat által.

K é t e l ő a d á s.

Délután fél 4 órakor, félhelyárrakkal:

R I P - R I P.

Operette 3 felvonásban.

Kezdeté délután 4 órakor, vége 6-kor.

Este fél 8 órakor rendes helyárrakkal:

PAULAYNÉ ADORJÁN BERTA urnő,

a nemzeti színház művésznőjének felléptével.

A Z A R A N Y E M B E R.

Színmű.

Kezdeté fél 8, vége 10 órakor.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Nagyvárad kereskedelmi és iparkamara.

2275—897.

Hivatalos hirdetmény.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter urnak 22681/897. sz. leirata alapján az alulírott kereskedelmi és iparkamara ezennel közhíré teszi hogy a nevezett miniszterium által fiatal törekvő és kellőleg képesített iparos ifjak részére szakismeretük fejlesztése czéljából alapított 300, azaz háromszáz forintos utazási ösztöndíjak egyikével a kamarai kerület egy törekvő iparos ifja fog kitüntettetni.

Midőn tehát a fentieket ezennel az érdekeltek tudomására adjuk felhívjuk egyben pályázni szándékozókat, hogy lakhelyüket, családi viszonyaikat, erkölcsi magaviseletüket tanulmányaikat, foglalkozásukat, nyelvismereteiket és szabadon választható utiterveket feltüntetve, és a fenti körülményeket kellőleg igazoló okmányokkal felszerelt kérvényeket legkésőbb e folyó 1897. évi június hó 8-ig nyolcadik napjáig: a kamara titkári hivatalához szabályszerűen felbélyegezve nyújtsák be.

Nagyvárad, 1897. május 29.

A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara:

Janky József,

Dr. Sarkadi Lajos,

elnök.

titkár.

335/1897 szám.

Árverési hirdetmény.

Alulírott kiküldött bírósági végrehajtó ezennel közzé teszi, hogy a nagyvárad kir. törvényszék mint váltó bíróság 1897 évi 210/2. számú végzésével Joh. Shwer felperes részére Rosenbaum V. Vilmos alperes ellen 60 frt — kr követelés és jár. erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás folytán alperestől lefoglalt 1270 frt 60 kr-ra, becsült ingóságokra a nagyvárad városi kir. járásbíró-ság 6065/1897 számú végzésével az árverés elrendeltét, annak felülfoglaltatott követelése erejéig is, amennyiben azok törvényes zálogjogot nyertek volna alperes lakásán Nagyváradon Nagy-körös utca 68 sz. a. leendő megtartására határidőül 1897 évi Junius hó 1-ső napján délután 3 órája tűzetik ki, a mikor a bíróság lefoglalt papír áruk s egyéb ingóságok a legtöbbet igényelők készpénz fizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Felhívtnak mindazok, kik az elárverezendő ingóságok vételárából a végrehajtó követelését megelőző kielégítettséghez tartanak jogot, a mennyiben részükre foglalás korábban eszközöltetett volna, és ez a végrehajtás jegyzőkönyvéből ki nem tűnik, elsőbbségi bejelentéseiket az árverés megkezdéséig alulírt kiküldöttől vagy írásban beadni, vagy pedig szóval bejelenteni tartoznak.

A törvényes határidő a hirdetménynek a bíróság tábláján kifüggesztését követő naptól számítatik.

Kelt Nváradon 1897-évi Május hó 6-ik napján.

Terray László.

kir. bir. végrehajtó.

Fröhlich József

méz- és viaszáru-üzlete
Nagyváradon.

Ajánlom a Főt. kath. Plébános urak b. figyelmébe kitűrő minőségben és az egyház rendeletei szerint **valódi tiszta méhviaszból** készített templomi és egyéb viaszgyertyáimat.

Elsőrendű valódi tiszta oltár-méhviaszgyertya 1 kg. 3 frt

Elsőrendű husvéti-méhviaszgyertya 1 kg. 2 frt 60 kr.

Sárga oltári-méhviaszgyertya a nagyheti egyházi szertartáshoz és gyászistentiszteletekhez 1 kg. 2 frt 20 kr.

Másodrendű méhviaszgyertya 1 kg. 2 frt.

Műviaszgyertya 1 kg. 1 frt 60 kr.

Gyújtó viaszgyertya, nem csepegtet, 1 drb 10 kr 1 kg. 2 frt.

Finom tömjén 1 kg. 1 frt 20 kr.

Részletes árjegyzékkel kívánatra — bérmentve szolgálok. — Bármely fajta viaszgyertyámat, 5 kilogramm mennyiségtől kezdve bármely postaállomásra díjmentesen esomagolva bérmentve szállítom.

Czégem számos előkelő kitüntetéssel és elismerő levéllel rendelkezik.

Teljes tisztelettel

Fröhlich József.

121-6-0

Minden arcz szép lesz

173 1-4

és szép marad *Ráth Károly* következő *Ideal-Toilette különlegességeinek* használata folytán u. m.: Liliom rizspor, folyékony ajkpirosító, arany crème, Glycerin, tejszappan, olaj-benzoc szappan, legfinomabb illatszerek, stb.

A világhírű RÁTH-féle

Arcz-massaga készülék önhasználatra. Az arcz szépítésére egy drb ára 6 frt 50 kr. Készülék a testnek ön-massirozására. Az egészség ápolására, védelmül a köszvény és reuma ellen, kövérség ellen és szép alkat nyerésére nők számára darabja 4 frt.

Árjegyzékeket, valamint »A bőr ápolása« csimű könyvecskét ingyen és bérmentve küldi bárkinek

Ráth Károly

különlegességi üzlete szépség ápolási cikkekben.

Bécs I. Kärntnerstrasse 14.

Nagyváradon kapható: HUZELLA M. üzletében Szent-László tér.

Hirdetmény.

Mint a m. kir. szab. Osztálysorsjáték nagyváradi főelárusítói ezennel közhirre tesszük, hogy a sorsjegyek vételére előjegyzéseket már most díjtalanul elfogadjunk és a viszontelárusítókat előnyös feltételekben részesítjük.

Biharmegyei takarékpénztár.

Nyilatkozat.

Múlt hó 13-ikán leégett istálló 800 frt erejéig az »Első magyar ált. bizt. társaságnál« volt tűz ellen biztosítva, a kár bejelentés után azonnal 790 frtban megállapított és kifizetett. Ezen pontos és igazságos eljárásért köszönetemet és elismerésemet fejezem ki, s az »Első magyar ált. bizt. társaságot« mindenkinek melegen ajánlom.

Nvárad 1897 május 26 án

Rozenfeld Mayer

171-1-1

nvárad lakos.

Richter-féle Horgony-Pain-Expeller

Liniment. Capsici comp.

Ezen hírneves házszer ellentét az idő megpróbáltatásnak, mert már több mint 27 év óta megbízható, fájdalomcsillapító beőrzőfőlésként alkalmazatik köcsvény-nél, oszonnál, fagszaggatásnál és megbíthetőkkel és az orvosok által beőrzőfőlésként is mindig gyókratibban rendeltek. A valódi Horgony-Pain-Expeller, gyakorta Horgony-Liniment néven is elnevezés alatt, nem tífkos szer, hanem igazi népszerű házszer, melynek egy háztartásban sem kellene hiányozni. Gyógyesztárium készletben van: fóráktár: Török József Gyógyesztárnál Budapest. Beőrzőfőlésként alkalmazatik igen óvatossággal legynak, mert több kisebbbetéki utazat van forgalomban. Ki nem akar megkárosodni, az minden egyes üveget »Horgony« vedjegy és Richter orvogyógyés néki mint nem valódit utasítsa vissza.

RICHTER F. AD. és társa. cs. és kir. udvari szőlőg. RUPOLSTADT.

Főtisztelendő urak részére szövetekből nagy raktárt tartok.

Elegáns szabásu férfi-öltönyök

csakis

BAUM J. S. férfiszabó üzletében

Nagyváradon, Kossuth-utca, Mezey-ház.

Van szerencsém a n. é. közönség b. tudomására hozni, hogy a tavaszi és nyári évad alkalmával

bel- és külföldi ruhaszöveteim

már megérkeztek és nagy választékban vannak raktáron.

Egyszersmind értesitem a n. é. közönséget, hogy a nálam megrendelt öltönyök szabását magam végzem és saját felügyeletem alatt készülnek.

A legolcsóbb és gyors kiszolgálást előre is biztosítva, maradtam

288 14-12 Kiváló tisztelettel **BAUM J. S.**

Egy férfi-öltöny brassói szövetből finom kiállításban 25 frt.

A töllem vett vagy általam kijavított órákért 2 évig jótallok.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség becses tudomására hozni, hogy egy a mai kor igényeinek teljesen megfelelő

órás és látszerészeti üzletete

Nagyváradon, Fő-utca, (Bazár-szoros Mayr-házban) megnyitottam.

Dusan felszerelt jutányos ár mellett mindennemű arany és ezüst zseb-, női-, inga-, váma-, asztali-, fali- továbbá utazási és ébresztő órákból nagy raktárt tartok.

Továbbá szemüvegek, látcsövek, orvosi és szobai hőmérők, légsúlymérők, compassok stb. stb.

Elvállalok mindennemű órák és látszerészeti tárgyak javítását.

A nagyérdemű közönség becses pártfogását kérve maradtam kiváló tisztelettel

74-10-10 **WILF MÖRSE**

Szemüvegeket orvosi rendelet szerint is elkészítek.

Fontos

a n. é. gazdaközönségre nézve.

Raffia háncs valódi
(kertészeti czélokra.)

25—50—100 kiló vételnél 1 kiló 40 kr
kevesebb vételnél 1 kiló 44 kr

Raffia háncs brazilliai
(szőlő kötésre.)

25—50—104 kiló vételnél 1 kiló 24 kr
kevesebb vételnél 1 kiló 28 kr

Permetezéshez való czikkek
(kékő, vegytiszta rézgálicz.)

50—100 kiló vételnél . . . 1 kiló 30 kr
kevesebb vételnél 1 kiló 32 kr

Zöld- vagy vasgálicz.

50—100 kiló vételnél . . . 1 kiló 5 kr
kevesebb vételnél 1 kiló 8 kr
Szóda kristályokban 100 kiló 5 frt — kr
kevesebb vételnél . . . 1 kiló — frt 6 kr

Továbbá:

Ragosin gépolaj, eséplő és más gépek kenéséhez.

hordóvételnél . . . 100 kiló 25 frt 50 kr
kimérve 1 kiló — frt 28 kr
Kocsi kenőcs, valódi tiszta uszó kék vagy sárga színű 100 kiló 12 frt.

Kapható: **Janky Antal** kereskedésében, Nagyvárad, Szt.-László-tér.

Egyedüli raktár NOBLES & HOARE angol kocsilack-gyárnak.

BERKES BERTALAN kizárólagos festék és lack-kereskedése
Nagyvárad, Zöldfa-utca 33.

ajánlja világos kenczeit (firnis) legfinomabb gyorsan száradó saját készítményű olajfestéket, mindennemű angol kocsi-lackjait, valamint copál, damár, vas- és bőrlackot, nemkülönben összes legjobb gyártmányu borostyán szoba-lackot, enyvek, schellak és mindennemű ecsetek nagy választékban, pontos kiszolgálás és legolcsóbb árban.

Van szerencsém továbbá a t. vevőközönségnek becses figyelmét felkérni

100 19-20

saját gyártmányu spiritus borostyán-lackjaimra,

a mely az eddigi összes gyártmányt gyors száradása, szép fénye és tartósága által fölülmulja, a melyet kezeim közt levő, az ország minden részéből érkező rendelmények és bizonyítványokkal bizonyíthatok.

Vidéki rendelmények postán vagy vaspályán pontosan és hibátlanul teljesíttetnek.

Kérem a címre vigyázni! Kérem a címre vigyázni!

Nagy kiárúsítás!

Szenzációs olcsóságok!

Szenzációs olcsóságok!

M Á R K U S Z J Ó Z S E F

központi női felöltők áruháza

Nagyvárad, Zöldfa-utca (Kohn Emánuel ház.) **Női felöltők és gallérok félárban.** **Mosó kelmék:**

1 mtr. jó mosó creton	—17 kr.
1 mtr. jó mosó francia toil	—20 kr.
1 mtr. atlasz saten minden színben	—25 kr.
1 mtr. atlasz saten francia	—32 kr.
1 mtr. finom delain	—45 kr.
1 mtr. francia delain	—52 kr.
1 mtr. szerb vászon	—22 kr.
1 Egész uj selyem Ramázsé illatos	—60 kr.

Női ruha kelmék:

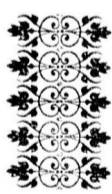
1 teljes ruhára való kelme	1.75 kr.
1 teljes ruhára tiszta gyapju kelme	1.90 kr.
1 teljes ruhára gyönyörű mintázott	2.40 kr.
1 métr. 120 széles valódi angol imitáció	—38 kr.
1 métr. 120 széles angol moher	—75 kr.
1 métr. 120 széles legujabb	—40 kr.
Ruha diszek nagy választékban.	
1 mtr. mintázott selyem minden színben	—65 kr.
1 mtr. sima ottoma minden színben	—80 kr.

31—52

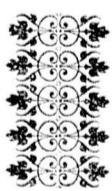
H o z z á v a l ó k:

1 mtr. foulard	—12 kr.		1 mtr. lószőr	—24 kr.
1 mtr. harang	—13 kr.		1 mtr. atlasz saten bélésnek	—25 kr.

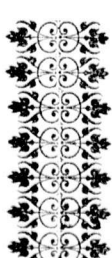
Saját készítményi matraccok és paplanok:

1 kitűnő madrácz három színben	5.— kr.		1 két személyes atlasz Caschmir paplan 4.50 krtól 5.-frtig.	
1 két személyes karton paplan	2.— kr.		1 selyem takaró	150 kr.
1 két személyes Rüsche (pipi) paplan	2.30 kr.		1 két személyes selyem paplan minden színben 6.50 kr.	
1 kétszemélyes Caschmir paplan finom 3.50 krtól 4.-frtig.			1/4 Egész nagy szmirnai szőnyegek fél árban	—

Vászon-, schiffon- és kreton-árak.

1 vég Rumburgi vászon ezelőtt . 7 frt most	3.50 kr.		1 vég naturel kitűnő jó ezelőtt . . 10.— most	5.50 kr.
1 vég Irhoni vászon ezelőtt . . . 8 frt most	4.20 kr.		1 vég Creász ezelőtt	9.— most 4.50 kr.
1 vég 1/4 kit. lepedő vászon ezelőtt	8 frt most		1 kész lepedő varás nélkül ezelőtt	2.20 most 1.10 kr.
1 vég Schiffon ezelőtt	8 frt most		1 mtr. nangin párnatoknak való	—18 kr.

Női fehérneműek:

1 drb női vászon ing	—65 kr.	
1 drb női schiffon ing	—75 kr.	
1 drb női naturel kitűnő	—94 kr.	
1 drb női corsetta	—70 kr.	
1 drb diszes himzéssel	1.— kr.	
1 drb alsó szoknya himzett fodorral	2.50 kr.	
1 drb Lüsster sai szoknya nagyon olcsó		

Férfi fehérneműek:

1 drb ing jó minőség	1.— kr.
1 drb ing kitűnő jó	1.30 kr.
1 tuczat gallér	1.80 kr.
1 pár manzsetta	—30 kr.
1 drb lábbraváló	—60 kr.
1 drb magánkötő nyakkendő	—40 kr.
3 pár fegyházban kötött harisnya	—90 kr.